

Κ. Μ. Μαρτ. Βολαφ. 1/2 2p. 94
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ
Εκδόσις δι' Ερμού Μ. Ραμουρίδου
ΟΙ ΣΩΖΟΜΕΝΟΙ ΛΟΓΟΙ,

ΕΚΦΩΝΗΘΕΝΤΕΣ

ΕΙΣ ΕΠΗΚΟΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ,

ΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΣ ΤΕΛΕΤΑΣ,

ΕΠΙΘΕΩΡΗΘΕΝΤΕΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΙΣΙΟΥ,

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΝΑΝ ΚΑΤΑ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΕΝ,

ΦΙΛΟΤΙΜΩ ΔΑΠΑΝῃ

ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΠΑΝΤΙΑ ΡΑΛΛΗ,

ΕΙΣ ΔΙΑΚΟΜΗΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ.

ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Κ. ΕΒΕΡΑΡΤΟΥ,

RUE DU FOINS.-JACQUES, N° 12.

1836.

3.

ΦΙΛΕ ΚΥΡΙΕ ΤΡΙΚΟΥΠΗ ,

Ἐνθυμούμενος ὅτι κατ' ἐπισήμους τινὰς καιροὺς, διαρκοῦντος τοῦ μεγάλου ἀγῶνος τῆς ἐνδόξου ἀνεξαρτησίας τοῦ ἔθνους μας, ἐκφωνήσατε λόγους τοὺς ὁποίους τότε ἀνέγνωσα καὶ διατηρεῖται ἔτι εἰς τὴν ψυχῇ μου ἡ μνήμη τῆς ὁποίας ἡσθάνθην ἡδονῆς, ἐπεθύμησα νὰ σᾶς τοὺς ζητήσω διὰ νὰ τοὺς ἀναγνώσω ἐκ νέου. Μόλις ἐσυλλογίσθην αὐτὸ καὶ διενσήθην ἔπειτα, διατὶ τάχα νὰ μὴν ἐκδοθῶσι διὰ τοῦ τύπου ὅλοι ἐνωμένοι εἰς ἓν βιβλίδιον πρὸς ὄφελος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ; Ἔτυχε παρὼν καὶ φίλος μου καὶ ἰδιόκός σας, καὶ κοινώσας του τὴν ιδέαν μὲ παρώρμησε καὶ αὐτὸς εἰς ὃν συνέλαβον σκοπὸν, τοῦ νὰ σᾶς ζητήσω τὴν ἄδειαν νὰ τοὺς ἐκδώσω διὰ τοῦ τύπου καὶ διανέμω εἰς τοὺς φίλους μας καὶ ἄλλους συμπατριώτας.

Ἐλπίζω ὅτι θὲν θέλει ἀρνηθῆτε τὴν ζήτησίν μου ὑποστηριζομένην ἀπὸ τοὺς ἐξῆς λόγους· πρῶτον, ἀφ' ἧς ὥρας ἐκφωνήθησαν, ἔγιναν κατὰ κάποιον τρόπον κτῆμα τοῦ κοινοῦ, καὶ διατὶ νὰ μὴ τὸ ἔχῃ εὐκολώτερα

καὶ νὰ μὴ διαφυλαχθῇ διὰ πάντοτε ; δεύτερον , διότι παρέχουσιν ὕλην δι' ἣν μέλλει βέβαια νὰ ἐκδοθῇ ἱστορίαν τῆς ἐνδόξου ἐπαναστάσεώς μας. Τρίτον , διότι ἡ ἔκδοσίς των χρεωστεῖται εἰς τὰ μεγάλα ἀντικείμενα αὐτῶν τῶν ἐκφωνηθέντων λόγων.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ λόγοι μὲ πείθουσι νὰ περιμένω τὴν καταφατικὴν ἀπάντησίν σας εἰς τὴν ζήτησίν μου , καὶ μετὰ χαρᾶς θέλει τὴν λάβω.

Εὐδαιμονεῖτε κατ' εὐχὴν

Τοῦ Φίλου σας

ΠΑΝΤΙΑ ΡΑΛΛΗ.

Λονδίνῳ τὴν 6 Δεκεμβρίου 1835.

Σ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΦΙΛΟΝ

ΚΥΡΙΟΝ ΠΑΝΤΙΑΝ ΡΑΛΛΗΝ.

Σᾶς στέλλω, κατὰ τὴν αἰτησίην σας, τοὺς λόγους μου, τοὺς ὁποίους, ζήλω πατριωτικῷ κινούμενοι, ἐπιθυμεῖτε νὰ προσφέρητε ὅλους ἐνωμένους εἰς τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, εἰς μικρὰν ἀνάμνησιν τῶν μεγάλων ἐκείνων στιγμῶν καθ' ἃς εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ ἐκφωνήθησαν.

Ἀφοῦ τοὺς ἐπιθεώρησα, προέταξα καὶ σύντομά τινα προλεγόμενα εἰς κατάληψίν των καὶ εἰς ὀρθὴν περὶ αὐτῶν κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν.

Ὅπως καὶ ἂν θεωρηθοῦν οἱ ἀνὰ χεῖρας λόγοι μου, τοὺς ὁποίους καθὼς μαρτυροῦν αἱ σύγχρονοί των ἐφημερίδες, τόσον καιρὸν ἔβαλα νὰ συνθέσω, ὅσον σχεδὸν ἐχρειάζετο νὰ τοὺς ἐκφωνήσω, ἴσως ἢ ἔκδοσίς των δὲν θέλει εἶναι παντάπασιν ἀνωφελὴς εἰς τὸν ὑπὲρ διατηρήσεως τῆς ἐθνικῆς μας αὐτονομίας, ἐλευθερίας καὶ εὐταξίας σκοπὸν μας, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ᾔηται

ὁ κύριος εἰς τὰ ἐξῆς σκόπός μας. Ἰσως καὶ αὐτοὶ ἀναγινωσκόμενοι δύνανται νὰ ἐνθυμίζουν κατὰ τι τὴν πατρικὴν κληρονομίαν τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πολεμικῆς δόξης, τὴν ὁποίαν παραπέμπουν οἱ σημερινοὶ πολυπαθεῖς Ἕλληνες εἰς τοὺς εὐτυχεστέρους υἱούς των.

Ὡφέλιμον εἶναι νὰ περικυκλόνωμεν τοὺς μεταγενεστέρους μας ἀπὸ τὰς παντοδαπὰς ἀναμνήσεις τῆς ἐνδόξου ἐπαναστάσεώς μας · ὠφέλιμον εἶναι ἐπίσης, εἰς διατήρησιν ὧσων οἱ τωρινοὶ πατέρες των μέλλουν νὰ τοὺς παραδώσουν, νὰ ἐντυπώνωμεν εἰς τὴν νεαρὰν μνήμην των καὶ τοὺς ἐξῆς σωτηριώδεις λόγους τοῦ Δημοσθένους.

« Αἰσχρὸν ἐστὶ τοὺς μὲν πατέρας ἡμῶν πολλοὺς πόνους καὶ κινδύνους μεγάλους ὑποστῆναι πολεμοῦντας, ἡμᾶς δὲ μήθ' ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνοι δικαίως κτησάμενοι παρέδωκαν ἡμῖν, ἐθέλειν ἐρρώμένως ἀμύνεσθαι. »

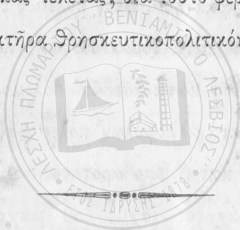
Ἐν Λονδίῳ τῇ 8 Φεβρουαρίου 1836.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Ὁ πόλεμος τῆς Ἑλλάδος εἶχε τετρα-
πλοῦν χαρακτῆρα. Ἦτον πόλεμος τυραν-
νουμένων κατὰ τυραννούντων· πόλεμος
Χριστιανῶν κατὰ ἀσεβῶν· πόλεμος ἰθα-
γενῶν κατὰ ἀλλοφύλων· πόλεμος ἐξευγε-
νισμοῦ κατὰ βαρβαρότητος. Ἀλλ' ἡ
ἀκαταμάχητος ἰσχὺς τοῦ μαχομένου
Ἑλλήνος Χριστιανοῦ ἦτον ἡ πίστις του
καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀδιάσειστος ἐλπίς
του. Αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ἑλ-
ληνικῆς ἐπαναστάσεως εἶχεν ὑπὲρ ὅψιν ὁ

ρήτωρ, ὅταν, ὑπὸ τὴν κλαγγὴν τῶν ὀπλων, αὐτοσχεδιάζε τοὺς δημοσιευομένους τούτους λόγους. Διὰ τὰ κρίνη ὀρθῶς ὁ ἀναγνώστης τοὺς λόγους τούτους, ἅς ἔχη ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκφωνοῦντο εἰς ἐκκλησιαστικὰς τελετάς, διὰ τοῦτο φέρουν καὶ χαρακτῆρα θρησκευτικοπολιτικόν.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΟΡΑΔΟΝ

ΝΟΕΛ ΜΠΑΪΡΩΝΑ.

Ἀποθανόντα κατὰ τὴν 6 Ἀπριλλίου τοῦ 1824 ἔτους, τῇ Κυριακῇ
τοῦ Πάσχα ἐν Μισολογγίῳ, ὅπου καὶ ἐξεφωνήθη ἐπ' Ἐκκλησίας.

— 182 —

Τί ἀνέλπιτον συμβεβηκός ! τί ἀξιοθρήνητον δυστύ-
χημα ! ὀλίγος καιρὸς εἶναι, ἀφ' οὗ ὁ λαὸς τῆς
πολυπαθοῦς Ἑλλάδος ὅλος χαρὰ καὶ ἀγαλλίας
ἐδέχθη εἰς τοὺς κόλπους τοῦ τὸν ἐπίσημον ταῦτον ἄνδρα,
καὶ σήμερον ὅλος θλίψις καὶ κατήφεια καταδρέχει τὸ
νεκρικόν του κρεββάτι μὲ πικρότατα δάκρυα, καὶ ὀδύ-
ρεται ἀπαρηγόρητα. Ο γλυκύτατος χαιρετισμὸς,
ΧΡΙΣΤΟΣ ἈΝΕΣΤΗ, ἔγεινεν ἄχαρις τὴν ἡμέραν τοῦ
Πάσχα εἰς τὰ χεῖλη τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν, οἱ
ὅποιοι, ὅπου καὶ ἂν συναπαντοῦσαν ἕνας τὸν ἄλλον
τὸ πρωτὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, πρὶν ἀκόμη συνευχηθῶν
τὰς καλὰς ἐορτὰς, συνερωτοῦντο, πῶς εἶναι ὁ Μυ-

λόρδος; χιλιάδες ἄνθρωποι συναγμένοι νὰ δώσουν μεταξύ των τὸ Θεῖον φίλημα τῆς ἀγάπης εἰς τὴν εὐρύχωρον πεδιάδα ἔξω τοῦ τείχους τῆς πόλεώς μας, ἐφαίνοντο ὅτι συνάχθησαν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ παρακαλέσουν τὸν ἐλευθερωτὴν τοῦ Παντός ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ συναγωνιστοῦ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Γένους μας.

Καὶ πῶς ἦτον δυνατόν νὰ μὴ συντριβῇ ἡ καρδιά ὧλων; νὰ μὴ καταπικρανθοῦν ὧλων τὰ χεῖλη; εὐρέθη ἄλλην φορὰν τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἑλλάδος εἰς περισσοτέραν χρειάν καὶ ἀνάγκην παρὰ εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ πολυθρήνητος Μυλὸρδ Μπάϊρων ἐπέρασε κινδυνεύσας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του εἰς τὸ Μεσολόγγι; καὶ τότε καὶ εἰς ὅσον καιρὸν συνέζησε μαζί ἡ μας, δὲν ἐθεράπευσε τὸ πλουσιοπάροχόν του χέρι τὰ χρηματικὰ δεινά μας, τὰ ὅποια ἡ πτωχεία μας τὰ ἄφινεν ἀδιόρθωτα; πόσα ἄλλα καλὰ, πολὺ ἀκόμη μεγαλύτερα, ἠλπίζαμεν ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνδρα; καὶ σήμερον, αἰλλοίμονον! σήμερον ὁ πικρὸς τάφος καταπίνει καὶ αὐτὸν καὶ τὰς ἐλπίδας μας!

Ἀλλὰ δὲν ἤμποροῦσε τάχα καθήμενος καὶ ἔξω τῆς

Ἑλλάδος, ἀναπαυόμενος καὶ χαιρόμενος τὰ καλὰ
 τῆς Εὐρώπης, νὰ τρέξῃ μὲ μόνην τὴν μεγαλοδωρίαν τῆς
 καρδίας του εἰς βοήθειάν μας; τοῦτο ἀρκοῦσε διὰ ἡμᾶς·
 ἡ δοκιμασμένη φρόνησις τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς
 καὶ Διοικητοῦ μας ἤθελεν οἰκονομήσει μὲ μόνα αὐτὰ τὰ
 μέσα τὴν ἀσφάλειαν τῶν μερῶν τούτων· ἀλλὰ, ἂν
 ἀρκοῦσε τοῦτο διὰ ἡμᾶς, δὲν ἀρκοῦσεν, ὄχι, δι'
 αὐτόν· πλασμένος ἀπὸ τὴν φύσιν διὰ νὰ ὑπερασπίζεται
 πάντοτε τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου καὶ ἂν
 τὰ ἔδωκε καταπατημένα, γεννημένος εἰς ἐλεύθερον καὶ
 πάνσοφον ἔθνος, θρεμμένος παιδιόθεν μὲ τὴν ἀνάγνωσιν
 τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀθανάτων προγόνων μας, τὰ
 ὅποια διδάσκουν ὅσους ἡξεύρουν νὰ τὰ διαβάζουν,
 ὄχι μόνον τί εἶναι, ἀλλὰ καὶ τί πρέπει νὰ ᾔναι, καὶ τί
 ἡμπορεῖ νὰ ᾔναι ὁ Ἄνθρωπος, εἶδε τὸν ἐξαχρειωμένον,
 τὸν ἀλυσσοδεμένον ἄνθρωπον τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐπιχειρισθῇ
 νὰ συντρίψῃ τὰς φρικτὰς ἀλύσους του καὶ τὰ συντρίμ-
 ματα τῶν ἀλύσεων του νὰ κάμῃ καπτερὰ ξίφη διὰ νὰ
 ἀνακτήσῃ μὲ τὴν βίαν ὅ,τι τὸν ἄρπασεν ἡ βία, εἶδε,
 καὶ ἄφησεν ὅλας τὰς πνευματικὰς καὶ σωματικὰς
 ἀπολαύσεις τῆς Εὐρώπης, καὶ ἦλθε νὰ κακοπαθήσῃ

καὶ νὰ ταλαιπωρηθῇ μαζή μας, συναγωνιζόμενος ὄχι μόνον μὲ τὸν πλοῦτόν του, τὸν ὁποῖον δὲν ἐλυπήθη, ὄχι μόνον μὲ τὴν γυνῶσίν του, τῆς ὁποίας μας ἔδωκε τόσα σωτηριώδη σημεία, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σπαθί του ἀκονισμένον ἐναντίον τῆς τυραννίας καὶ τῆς βαρβαρότητος ἤλθεν, εἰς ἓνα λόγον, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν οἰκιακῶν του, μὲ ἀπόφασιν νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν Ἑλλάδα· πῶς λοιπὸν νὰ μὴ συντριβῇ ὅλων μας ἡ καρδιά διὰ τὴν στέρησιν αὐτοῦ τοῦ ἀνδρός; πῶς νὰ μὴ κλαύσωμεν τὴν στέρησίν του ὡς γενικὴν στέρησιν ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους;

Ἀλλὰ ἕως αὐτοῦ, ἀδελφοί, εἶδατε τὸν φιλελεύθερον, τὸν πλούσιον, τὸν ἀνδρεῖον ἄνθρωπον, τὸν ἀληθινὸν φιλέλληνα, εἶδατε τὸν εὐεργέτην· τοῦτο φθάνει βέβαια διὰ νὰ κινήσῃ τὰ δάκρυά μας, δὲν φθάνει ὅμως, δὲν φθάνει, διὰ τὴν ὑπόληψίν του καὶ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἐνδόξου ἐπιχειρήματός του· αὐτὸς, τοῦ ὁποίου κλαίομεν τὸν θάνατον ἀπαρηγόρητα, εἶναι ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος, εἰς τὸ εἶδός του, ἔδωκε τὸ ὄνομά του εἰς τὸν αἰῶνά μας. Ἡ εὐρυχωρία τοῦ πνεύματός του, καὶ τὸ ὕψος τῆς φαντασίας του δὲν τὸν ἄφησαν νὰ πατήσῃ τὰ λαμπρὰ,

πλὴν κοινὰ ἔχνη τῆς φιλογικῆς τῶν παλαιῶν δόξης·
 ἔπιασε νέον δρόμον, δρόμον τὸν ὅποιον ἡ γερωντικὴ πρό-
 ληψις ἐπροσπάθησε καὶ προσπαθεῖ ἀκόμη νὰ κλείσῃ εἰς
 τὴν σοφὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ ὅσω ζοῦν τὰ συγγράμματά
 του (καὶ θὰ ζοῦν ὅσω ζῇ ὁ κόσμος) θέλει μείνῃ πάν-
 τοτε ὁ δρόμος αὐτὸς ἀνοικτός, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς, καθὼς
 καὶ ὁ ἄλλος, εἶναι δρόμοι ἀληθινῆς δόξης. Εἰδὼ παρα-
 τρέχω ὅσα μὲ βιάζει νὰ σᾶς κοινοποιήσω ὁ μεγάλος
 ἐνθουσιασμός, ὅπου πάντοτε ἔμπνευσεν εἰς τὴν καρδίαν
 μου ἡ ἀνάγνωσις τῶν συγγραμμάτων του, καὶ τὸν
 ὅποιον αἰσθάνομαι τώρα σφοδρότερον παρ' ἄλλοτε· ἐγκω-
 μίασε καὶ ἐγκωμιάζει τὸν ποιητὴν τοῦ αἰῶνός μας ὅλη
 ἡ σοφὴ Εὐρώπη, καὶ θέλει τὸν ἐγκωμιάσουν ὅλοι οἱ
 αἰῶνες, διότι ἐγεννήθη διὰ ὅλην τὴν Εὐρώπην, καὶ διὰ
 ὅλους τοὺς αἰῶνας.

Ἐνας ἄλλος στοχασμός μου ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν·
 στοχασμός τόσο ὀρθὸς καὶ ἀληθινός, ὅσον κατάλληλος
 εἰς τὴν περίστασιν τῆς Πατρίδος μας· ἀκούσατε, Ἕλληνες,
 μὲ προσοχὴν αὐτὸν τὸν στοχασμόν· θέλω νὰ γενῇ καὶ
 στοχασμός ἐθνικός σας καὶ στοχασμός παντοτινός.

Πολλὰ ἐστάθησαν τὰ λαμπρὰ ἔθνη εἰς τὸν κόσμον,

ἀλλὰ ὀλνγώταται αἱ ἐποχαὶ τῆς ἀληθινῆς των λαμπρότη-
 τος· ἓνα ὅμως φαινόμενον, στοχάζομαι, λείπει ἀπὸ τὰ
 χρονικὰ ὅλου τοῦ λαμπροῦ κόσμου, φαινόμενον, διὰ
 τὸ ὅποιον ἐθίσταζεν, ἂν ποτὲ ἤμπορῇ νὰ φανῇ, καὶ
 αὐτὸς ὁ παρατηρητικὸς νοῦς τῆς φιλοσοφίας. Ὅλα σχεδὸν
 τὰ ἔθνη τῆς γῆς ἔπεσαν ἀπὸ τὰ χέρια ἑνὸς εἰς τὰ χέρια
 ἄλλου αὐθέντου. Κἄποτε ἐκαλλιτέρευσαν, κἄποτε ἐχειρο-
 τέρευσαν· πούποτε ὅμως τὸ μάτι τοῦ ἱστορικοῦ δὲν εἶδε
 κανένα ἔθνος καταδουλωμένον ἀπὸ βαρβάρους, καὶ μά-
 λιστα βαρβάρους ῥιζωμένους ἀπὸ αἰῶνας εἰς αὐτὸ τὸ
 ἔθνος, δὲν τὸ εἶδε, λέγω, νὰ ἐλευθερωθῇ ἀφ' ἑαυτοῦ του·
 ἰδοὺ τὸ φαινόμενον· τοῦτο σήμερον παρρῆσιάζεται κατὰ
 πρώτην φοράν εἰς τὸν κόσμον, καὶ φαίνεται εἰς μόνην
 τὴν Ελλάδα, ναι, εἰς μόνην τὴν Ελλάδα φαίνεται· τὸ
 βλέπει μακρόθεν ὁ φιλόσοφος, καὶ χάνει τὸν δισταγμὸν
 του, τὸ βλέπει ὁ ἱστορικὸς καὶ ἐτοιμάζεται νὰ τὸ διηγηθῇ
 ὡς νέαν ἀνακάλυψιν τῆς τύχης τῶν ἐθνῶν· τὸ βλέπει ὁ
 πολιτικὸς, καὶ γίνεται σκεπτικώτερος καὶ προφυλαχτικώ-
 τερος· τόσοι παράδοξοι εἶναι ὁ καιρὸς, εἰς τὸν ὅποιον
 ζοῦμεν, ἀγαπητοί μου Ἕλληνες! Ἡ ἐπανάστασις τῆς
 Ελλάδος δὲν εἶναι ἐποχὴ τοῦ ἔθνους μας μόνον, εἶναι

ἐποχὴ ὅλων τῶν ἐθνῶν, ὅλων τῶν αἰώνων, ἐπειδὴ, καθὼς σᾶς εἶπα, εἶναι φαινόμενον μοναδικὸν εἰς τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῶν ἐθνῶν.

Αὐτὸ τὸ μοναδικὸν φαινόμενον ἐπαρατήρησεν ὁ μέγας νοῦς τοῦ μεγαλόφρονος, τοῦ πολυθρηνήτου Μπάϊρων, καὶ ἠθέλησε νὰ ἐνώσῃ τὴν ἀθάνατόν του δόξαν μὲ τὴν δόξαν σας, καὶ νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά του εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν λαμπρῶν σας κατορθωμάτων· δὲν ἔγιναν καὶ ἄλλαι ἐπαναστάσεις εἰς τὰς ἡμέρας του; καὶ μίαν ὅμως δὲν ἀκολούθησε, καὶ μίαν δὲν ὑπερασπίσθη, διότι ἦτον πολλὰ διαφορετικὸς ὁ χαρακτήρ των, καὶ πολλὰ διαφορετικὴ ἡ φύσις των· ἡ μόνη δόξα τῆς νέας Ἑλλάδος ἦτον ἀξία δόξα ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δοξολογοῦν ὅλα τὰ σοφὰ στόματα. Βλέπετε, ὦ Ἕλληνες, βλέπετε εἰς τί καιρὸν ζῆτε; εἰς τί ἀγῶνα ἐμβήκατε; βλέπετε ὅτι μὲ τὴν δόξαν σας δὲν ἔμπορεῖ νὰ συγκριθῇ καὶ μίαν δόξα περασμένη; Οἱ φιλελεύθεροι, οἱ φιλόανθρωποι, οἱ φιλόσοφοι ὅλων τῶν ἐθνῶν, σᾶς χαιρετοῦν ὅλοι μακρόθεν, ὅλοι σᾶς συγχαίρονται, ὅλοι σᾶς ἐμψυχώνουν, καὶ ὁ ποιητὴς τῶν καιρῶν μας, ἀγκαλὰ καὶ στεφανωμένος ἀθανασίαν, ἐξήλευσε τὴν δόξαν σας, καὶ ἦλθε προσωπικῶς νὰ

ξεπλύνῃ μαζή σας με τὸ αἷμά του τὰ μολυσμένα ἀπὸ τὴν τυραννίαν χώματά μας.

Γεννημένος εἰς τὴν λαμπροτάτην Μητρόπολιν τῆς Λόνδρας, εὐγενέστατος καὶ πατρόθεν καὶ μητρόθεν, πόσῃ χαρὰν αἰσθάνθη, ὅταν ἡ πτωχή μας Πόλις εἰς σημεῖον εὐγνωμοσύνης τὸν ἐπολιτόγραφεν ! Εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα τοῦ θανάτου του, ἤγουν εἰς τὴν στιγμὴν, ὅταν κρυμμένη ἡ αἰωνιότης δείχνεται εἰς τὸν ἄνθρωπον εὐρισκόμενον εἰς τὰ ὅρια τῆς θνητῆς καὶ τῆς ἀθανάτου ζωῆς, ὅταν, λέγω, ὅλος ὁ ὁρατὸς κόσμος φαίνεται ἓνα μόνον σημεῖον ὡς πρὸς τὰ λαμπρὰ ἔργα τῆς θείας Παντοδυναμίας, εἰς ἐκείνην τὴν φοβεράν ὥραν, ὁ πολυένδοξος αὐτὸς νεκρὸς ἀφίνων τὸν κόσμον ὅλον, ἐβάστασεν εἰς τὸ στόμα του μόνα δύο ὀνόματα, τῆς πολυαγαπημένης του Κόρης, καὶ τῆς πολυαγαπημένης του Ἑλλάδος· αὐτὰ τὰ δύο ὀνόματα βαθυὰ ρίζωμένα εἰς τὰ σπλάγχνα του οὔτε ἡ στιγμή τοῦ θανάτου δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὰ ἐξελείψῃ· Κόρη μου ! εἶπεν, ἙΛΛΑΣ ! εἶπε, καὶ ἡ φωνὴ του ἔλειψε ! ποία Ἑλληνικὴ καρδία νὰ μὴ συντρίβεται ὁσάκις ἐνθυμεῖται αὐτὴν τὴν περίστασιν ;

Δεκτὰ βέβαια, ἀγαπητοί μου Ἕλληνες, πολὺ δεκτὰ εἶναι εἰς τὴν σκιάν του τὰ δάκρυά μας, διότι εἶναι δάκρυα τῶν κληρονόμων τῆς ἀγάπης του· ἀλλὰ πολὺ δεκτότερα θέλει εἶναι τὰ ἔργα μας διὰ τὴν Πατρίδα, τὰ ὁποῖα, καὶ χωρισμένοι ἀπὸ ἡμᾶς, θέλει παρατηρεῖ ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς, τοὺς ὁποίους τὸν ἄνοιξεν ὁ φιλανθρωπισμὸς του· αὐτὴν καὶ μόνην τὴν εὐγνωμοσύνην ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς εἰς τὰς εὐεργεσίας του, αὐτὴν τὴν ἀμοιβὴν εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην του, αὐτὴν τὴν ἐλάφρωσιν εἰς τὰς ταλαιπωρίας του, αὐτὴν τὴν πληρωμὴν διὰ τὸν χαμὸν τῆς πολυτίμου ζωῆς του. Ὅταν, ἀγαπητοί μου Ἕλληνες, ἡ δύναμίς σας κατορθώσῃ νὰ ἀποσυντρίψῃ τὰ χέρια ὁποῦ μᾶς ἀλυσόθεναν, τὰ χέρια ὁποῦ ἄρπαζαν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας μας τοὺς ἀδελφοὺς, τὰ τέκνα, τὴν κατάστασίν μας, τότε θέλει χαρῇ ἡ σκιά του, τότε θέλει ἀγαλλιασθῇ ἡ κόνις του· ναι, εἰς τὴν μακαρίαν ἐκείνην ὥραν τοῦ εὐτυχισμένου τέλους τῶν ἀγώνων σας, ὁ Ἀρχιερεὺς θ' ἀπλόνει τὴν ἱεράν του καὶ ἐλευθέραν δεξιάν, καὶ θὰ εὐλογεῖ καὶ ἀγιάζει τὸν πολυένδοξον τάφον του, τὸ Παλληκάρι ζωσμένον τὸ σπαθὶ ἀπὸ τὰ τυραννικὰ αἵματα βαμμένον θὰ τὸν στολίζει μὲ δά-

φνας, ὁ Πολιτικὸς μὲ ἐγκώμια, ὁ Ποιητὴς γυρμένος εἰς τὴν ἁρμονικωτάτην ταφόπετράν του, θὰ γίνεταί ποιητικώτερος· τότε ἀνθοστεφανωμένοι αἱ Παρθένοι τῆς Ἑλλάδος, τὴν μαγευτικὴν ὠραιότητα τῶν ὁποίων ἔψαλλεν ὁ πολυένδοξος συμπολίτης μας Μπαΐρων εἰς πολλὰ του ποιήματα, τότε τὰ ὠραῖά μας τέκνα, χωρὶς πλέον νὰ φοβοῦνται νὰ μολυνθοῦν ἀπὸ τὰ ἀρπακτικὰ χέρια τῶν τυράννων μας, θὰ σταίνουν χορὸν τριγύρω τοῦ τάφου του, καὶ θὰ τραγουδοῦν τὰ κάλλη τῆς γῆς μας, τὰ ὅποια μὲ τόσῃ χάριν καὶ ἀλήθειαν ὁ ποιητὴς τοῦ αἰῶνός μας ἔψαλλεν.

Ἀλλὰ ποία ἰδέα λυπηρὰ μοῦ ἔρχεται τῶρα εἰς τὸν νοῦν; μὲ ἐπλάνεσεν ἡ φαντασία μου, ἐνόμισα ὅτι βλέπω ὅσα ἡ καρδιά μου ἐπιθυμεῖ· ὑπόθεσα εὐλογίας Ἀρχιερέων, θαφνοστεφανώματα, ὕμνους, χοροὺς τριγύρω τοῦ τάφου τοῦ εὐεργέτου τῆς Ἑλλάδος· ἀλλὰ ὁ τάφος αὐτὸς δὲν θέλει ἔχει μέσατου τὰ πολύτιμα λείψανα αὐτοῦ τοῦ εὐεργέτου! ἄθεις θὰ μένει ὁ τάφος! τὸ σῶμά του ὀλίγας ἡμέρας ἀκόμη μένει εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς μας, τῆς νέας Πατρίδος του! δὲν παραδίδεται εἰς τὰς ἀγκάλας της! μεταφέρεται εἰς τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν ἐτίμησεν ἡ γέννησίς του!

Αἱ ἐδικαί σου ἀγκάλαι ἀκριβή του καὶ πολυαγαπητὴ
 Κόρη θὰ τὸ δεχθοῦν, τὰ δάκρυα τὰ ἐδικά σου θὰ
 παρηγορήσουν τὸν σωματοφόρον τάφον του, καὶ τὰ
 δάκρυα τῶν ὀρφανῶν Ἑλλήνων θὰ χύνονται ἐπάνω εἰς
 τὴν θῆκην τοῦ πολυτιμοτάτου πνεύμονός του, καὶ
 ἐπάνω εἰς ὅλην τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος, διότι ὅλη ἡ γῆ
 τῆς Ἑλλάδος εἶναι τάφος του· καθὼς εἰς αὐτὰς τὰς
 ὑστερινὰς στιγμὰς τῆς ζωῆς του εἰς καὶ τὴν Ἑλλά-
 δα εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του καὶ εἰς τὰ χεῖλη του,
 δίκαιον ἦτον καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του νὰ λάβῃ
 καὶ ἡ Ἑλλὰς μερίδιον ἀπὸ τὰ μεγαλότιμα λείψανά του.
 Τὸ Μεσολόγγι σφικταγκαλιάζει, ὡς σύμβολον τῆς
 ἀγάπης του, τὴν θῆκην τοῦ πτεύμονός του, θέξου
 καὶ σὺ, γλυκύτατε καρπὲ τῆς καρδίας τοῦ ἀποθα-
 νόντος, θέξου ὅλον του τὸ λοιπὸν σῶμα· σὲ τὸ ξεπρο-
 βοδεῖ ἡ Ἑλλὰς ὅλη μαυροφορεμένη, ὅλη ἀπαρηγόρητος·
 σὲ τὸ ξεπροβοδεῖ μὲ ὅλην τὴν ἐκκλησιαστικὴν, τὴν πο-
 λιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν τιμὴν καὶ παράταξιν, καὶ
 μὲ ὅλον τὸ πλῆθος τῶν συμπολιτῶν του Μεσολογγιτῶν
 καὶ ὁμογενῶν του Ἑλλήνων· σὲ τὸ ξεπροβοδεῖ στεφα-
 νωμένον μὲ τὴν εὐγνωμοσύνην της, παρηγορημένον μὲ
 τὰ δάκρυά της, συνωδευμένον μὲ τὰς θεόδεκτους

εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῶν Ἀρχιερέων καὶ ὅλου τοῦ Κλή-
 ρου. Μάθε, εὐγενεστάτη Κόρη, μάθε, ὅτι στρατηγοὶ τὸ
 ἐδάστασαν εἰς τοὺς ὥμους των, καὶ τὸ ἔφεραν εἰς τὴν
 ἐκκλησίαν· χιλιάδες Ἕλληνες στρατιῶται ἐσκέπαζαν τὰ
 δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ δρόμου ὅθεν τὸ ἐδιάβαιναν, καὶ
 τὰ στόματα τῶν τουφεκιῶν ὅπου ἐκατάφαγαν τόσους
 καὶ τόσους τυράννους, ἦσαν ὅλα γυρμένα κατὰ τῆς
 γῆς, ὥς νὰ ἤθελαν νὰ πολεμήσουν καὶ αὐτὴν τὴν γῆν
 ὅπου τοὺς ἄρπασε τὸν εἰλικρινῆ φίλον των· ὅλα αὐτὰ
 τὰ πλήθη τῶν στρατιωτῶν μὲ τὸ σπαθὶ αὐτὴν τὴν στι-
 γμὴν εἰς τὴν μέσην, μὲ τὸ τουφέκι εἰς τὸν ὄμιον, καὶ
 ἔτοιμοι νὰ ἐκστρατεύσουν ἐναντίον τοῦ ἀσπόνδου ἐχθροῦ
 τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἀνθρώπου, περικυκλόνουν τὸ νε-
 κρικόν του κρεββάτι, καὶ ὀρκίζονται εἰς αὐτὸ νὰ μὴ
 λησμονήσουν ποτὲ τὰς θυσίας τοῦ πατρός σου, καὶ ποτὲ
 νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ πατηθῇ ἀπὸ βάρβαρον καὶ τυ-
 ραννικὸν πόδι ὁ τόπος ὅπου εὐρίσκονται ἀπομεινάρια
 του· χιλιάδες στόματα χριστιανικὰ ἀνοίγονται αὐτὴν
 τὴν στιγμήν, καὶ ὁ Ναὸς τοῦ Ὑψίστου ἀντιδοᾷ ὅλος ὕ-
 μνους, ὅλος ἱκεσίας διὰ νὰ κατευοδωθοῦν τὰ σεβάσματα
 λείψανά του εἰς τὴν πατρικὴν του γῆν, καὶ νὰ ἀναπαυ-
 θῇ ἡ ψυχὴ του ὅπου οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται.

ΛΟΓΟΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς ἐπ' Ἐκκλησίας ἐν Ναυπλίῳ τῇ 19 Μαΐου 1825, ἡμέρα καθ' ἣν ἐκηρύχθη Γενικὴ Ἀμνηστία παρόντων ὅλων τῶν μελῶν τῆς ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ καὶ αὐτῶν τῶν τὴν Ἀμνηστίαν λαβόντων, καὶ πλήθους λαοῦ.

Φαίνεται μοι νὰ βλέπω σήμερον τὴν ἀξιοῦδάκρυτον ἐκείνην Σκηνὴν, εἰς τὴν ὁποίαν λέγει ἡ Γραφή, ὅτι εὗρέθη ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, ὅταν τὸ Ἰσραηλιτικὸν στρατόπεδον ἐχαλάσθη καὶ ἐδιώχθη ἀπὸ τὸν ἀλλόφυλον ἐχθρὸν εἰς τὴν πόλιν Γαί, ὅταν, ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς ἀπροσδοκῆτου συμφορᾶς, ἐπτοήθη, κατὰ τὴν φράσιν τῆς Γραφῆς, ἡ καρδία τοῦ λαοῦ, καὶ ἐγένετο ὡς περ ὕδωρ, ὅταν ὁ Ἰησοῦς, εἰς σημεῖον λύπης, ἔσχισεν ὁ ἴδιος τὰ φορέματά του, ἐπέσε προὔμυτα αὐτὸς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν αὐγὴν ἕως τὸ θράδιν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ἔβαλαν χῶμα εἰς τὴν κεφαλὴν των διὰ τὴν ἀνέλπιστον ἐκείνην καταστροφὴν, καὶ τὸν διωγμὸν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

« Καὶ διεῖρριξεν Ἰησοῦς (τὴν ἡμέραν ἐκείνην)

» τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν Ἰησοῦς εἰς τὴν
 » γῆν ἐπὶ πρόσωπον ἐναντίον τοῦ Κυρίου ἕως
 » ἐσπέρας αὐτὸς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσρα-
 » ἡλ, καὶ ἐπεβάλουντο χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς
 » αὐτῶν. »

Τοιαύτη εἶναι βέβαια καὶ τὴν σήμερον ἡ περίστασις
 τοῦ νέου Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, τοῦ λαοῦ τῆς Ελλάδος·
 παντοῦ κατήφεια! παντοῦ θλίψις! παντοῦ φόβος καὶ
 δειλία! « Καὶ ἐπτοήθη ἡ καρδιά τοῦ λαοῦ, καὶ
 » ἐγένετο ὥσπερ ὕδωρ. »

Πίπτει τὸ ἔμπροσθεν τοῦ Νεοκάστρου νησί, ἡ Σφακ-
 τηρία, καὶ πίπτουσι μὲ αὐτὸ ἔνδοξα θύματα τῆς Πατρί-
 δος, τόσαι θυνατοὶ ἐν πολέμῳ. Δειλιά τὸ Ἑλληνικὸν
 στρατόπεδον εἰς αὐτὸ τὸ ἀπροσδόκητον δυστύχημα, ἀφί-
 νεται ἔρημος ὁ Παλαιὸς Ναβαρίνος, καὶ τὸ Νεόκαστρον,
 τὸ ἴδιον Νεόκαστρον γίνεται βραβεῖον τοῦ νικητικοῦ ξί-
 φους τοῦ Αἰγυπτίου ἐχθροῦ. Αὐτὰ ἔπαθεν εἰς ὀλέγων διά-
 στημα ἡμερῶν ἡ Ἑλλάς, καὶ ἰδοὺ ἐπτοήθη ἡ καρδιά
 » τοῦ λαοῦ, καὶ ἐγένετο ὥσπερ ὕδωρ. »

Ἀλλὰ διατι ἐδυστύχησαν οἱ κατὰ τὴν Γαί ἔνοπλοι
 Ἰσραηλῖται, οἱ ἄλλοτε θριαμβευταί, καὶ τροπαιοῦχοι ;

Διατί οί σημερινοί Ἕλληνες, τῶν ὁποίων τὰ ἀνδραγαθήματα ἐξέπληξαν τὸν κόσμον, ἔπιναν τὸ πικρὸν ποτήριον τῆς πτώσεως τοῦ Νεοκάστρου, Τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ μᾶς τὸ λέγει. « Ὅτι ἐπλημμέλησαν πλημμέλειαν μεγάλην. »

Καὶ ποίαν ἄλλην πλημμέλειαν, ἀγαπητοί μου Ἕλληνες ! ποίαν ἄλλην μεγαλητέραν πλημμέλειαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐνώπιον ὅλης τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὴν πλημμέλειαν τῶν διχονοιῶν καὶ τῶν σκανδαλίων, τὰ ὅποια ἐκορυφώθησαν τὴν σήμερον εἰς ὅλην τὴν πολυπληθεῆ Ἑλλάδα;

Κινδυνεύει ἡ Πατρίς· ὅλοι τὸ βλέπομεν, ὅλοι τὸ φωνάζομεν· καὶ δὲν κινδυνεύει βέβαια, διότι δὲν ἔχει στρατεύματα καὶ φιλοκίνδυνα καὶ ἐμπειροπόλεμα· καὶ δὲν κινδυνεύει, διότι δὲν ἔχει χρηματικούς πόρους· κινδυνεύει ἡ δυστυχισμένη Πατρίς, διότι ὁ ζῆλος τοῦ λαοῦ ἐσβύσθη, καὶ ἐσβύσθη (φρίττω ὅταν τὸ συλλογίζωμαι!) ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους· κινδυνεύει ἡ Πατρίς, διότι τὰ φιλοκίνδυνα καὶ ἐμπειροπόλεμα στρατεύματα παραλύθησαν, καὶ παραλύθησαν, ἀλλοίμονον! ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, ἀπὸ ἡμᾶς οἱ ὅποιοι ἀποκαταστή-

σαμεν τὸ δυστυχισμένον ἔθνος παίγνιον τῶν παθῶν μας, ἀπὸ ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι, ἀντὶ νὰ κλείσωμεν τὰς δεινὰς του καὶ παλαιωμένας πληγὰς, τοῦ ἀνοίξαμεν νέας καὶ βαρυτέρας, ἀπὸ ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι ἀντὶ νὰ τὸ ὁδηγήσωμεν εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας καὶ εὐδαιμονίας, τὸ ἐφέραμεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀδύσσου· καὶ τοῦτο διατί; διότι ἡ φιλαρχία πολιορκεῖ τὸν νοῦν μας, ὁ φθόνος καὶ τὸ ἐμφύλιον μῖσος κατατρώγει τὰ σπλάγχνα μας, ἡ ἰδιοτέλεια ὁδηγεῖ τὰ ἔργα μας, αἱ σκευωρίαὶ καὶ τὰ διαβόλια εἶναι ἡ πολιτικὴ μας. . .

Ἀλλὰ ἕως πότε, ἀδελφοί μου, νὰ τυφλώττωμεν; Ἐως πότε νὰ δίδωμεν ἡμεῖς τὸ κοπιερῶτατον σπαθὶ τῶν ἀγρίων παθῶν μας εἰς τὰ χέρια τοῦ ἀσεβοῦς τυράννου μας; Καταβοοῦν ἐναντίον μας τόσα σεβάσματα σώματα κειτόμενα ἄταφα, γυμνὰ καὶ κατεσπαραγμένα εἰς τὸ νησὶ τῆς Σφακτηρίας, καταβοοῦν ἐναντίον μας τὰ αἵματα τῶν μαρτύρων τῆς Πίστεως καὶ Πατρίδος· τίς ὠφέλεια, φωνάζουν τὰ ἱερὰ αὐτὰ σφάγια, τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου, ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν; Διατί ἀφήσαμεν, λέγουν, χήρας τὰς γυναῖκάς μας, ὀρφανὰ τὰ τέκνα μας,

ἀπαρηγορήτους τοὺς συγγενεῖς μας ; διατι τὰ ὄρνεα νὰ καταφάγουν τὰς σάρκας μας τὰς ὁποίας ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἀφήσαμεν ἀτάφους εἰς τὸ πεδίου τῆς μάχης ; Τάχα διὰ νὰ παραδώσωμεν εἰς τὴν αἰσχρὰν δουλείαν τῶν παθῶν σας τὴν γῆν ὅπου ἐλευθέρωσεν ὁ Θάνατός μας, ὅπου ποτίζουν ὁλοένα τὰ πικρὰ δάκρυα τῶν γυναικῶν μας καὶ τῶν τέκνων μας ; Ἄχ ! διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὅλος ἀγάπη, διὰ τὸ ὄνομα τῆς Πατρίδος, ἡ ὁποία εἶναι ὅλη ἀρετὴ, ἃς καθαρίσωμεν τὴν ψυχὴν μας, κἂν εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν τοῦ κινδύνου, ἀπὸ τὸν ῥῦπον τῆς διχονοίας, ἃς θάψωμεν εἰς τὸν τάφον τῆς λησμονησίας τὰ ἄγρια καὶ ἀνόητα πάθη μας, ἃς πλύνωμεν τὰς μολυσμέναις καρδίαις μας εἰς τὸ ἱερὸν λουτρὸν τῆς ἀγάπης· ὁ πατριωτισμὸς ἃς λαμπρύνῃ εἰς τὸ ἐξῆς τὸν θωλωμένον νοῦν μας· ἡ εὐκρίνεια ἃς βασιλεύσῃ εἰς τὴν καρδίαν μας, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ σύμπνοια ἃς προπορεύωνται ὡς νεφέλη πυρὸς εἰς ὅλας τὰς βουλὰς μας, καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔργα μας.

Εἰς ἐσᾶς τώρα τοὺς λαοὺς τῆς Πελοποννήσου, εἰς ἐσᾶς στρέφω τὸν λόγον μου. Ἐως πότε, ἀδελφοὶ Πελοποννήσιοι, ἀκίνητοι θὰ ὑποφέρετε τὸν βάρβαρον ἐχθρὸν

νὰ ἐμφωλεύῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς γλυκυτάτης Πατρίδος
 σας; Ἐως πότε θὰ βλέπετε ταπεινωμένα τὰ περασμένα
 μεγαλεῖά σας, ἀμαυρωμένην τὴν δόξαν σας, εἰς κίνδυνον
 καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν σας; δὲν εἴσθε σεῖς οἱ ὅποιοι,
 ἀδέσβαιοι ἓνα καιρὸν ἀκόμη εἰς τὰ κινήματα τῆς ἐπα-
 ναστάσεως, χωρὶς ὅπλα καὶ πολεμοφόδια, χωρὶς σύστη-
 μα γραπτοῦ νόμου, ὑβρισμένοι καὶ ἀπελπισμένοι ἀπὸ
 ὅλα τὰ Χριστιανικὰ Βασίλεια, καὶ μόνον ἐμπνευμένοι
 ἀπὸ τὸ θεῖον αἶσθημα τοῦ Πατριωτισμοῦ, δὲν εἴσθε
 σεῖς, λέγω, ὅπου ἐτρέχατε μὲ τὴν σημαίαν τοῦ ΤΙΜΙΟΥ
 ΣΤΑΥΡΟΥ εἰς τὴν δεξιάν, καὶ πρῶτοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους
 συναδελφούς σας Ἕλληνας ἐσάλπισατε τὸ σάλπισμα καὶ
 τοῦ πολέμου καὶ τῆς νίκης, καὶ ἐφέρατε εἰς θάμβος τὴν
 Εὐρώπην καὶ τὸν κόσμον ὅλον; δὲν εἴσθε σεῖς, ἔμπροσθεν
 τῶν ὁποίων ἐταπεινώθησαν τὰ ὑπερήφανα τείχη τῆς
 Μονεμβασίας, τῆς Κορίνθου, τοῦ Νεοκάστρου καὶ τῆς
 Τριπολιτζᾶς; δὲν εἴσθε σεῖς, εἰς τὴν γῆν τῶν ὁποίων
 ἐσωριάσθησαν τὰ κόκκαλα τόσων καὶ τόσων ἐχθρῶν;
 ποῦ λοιπὸν τώρα ὁ περασμένος ζῆλός σας; ποῦ ὁ
 περασμένος ἡρωϊσμός σας; πῶς τόση μεταβολή; πῶς
 τόση ἀκίνησις; Ἀχ! σεῖς εἴσθε πάντοτε οἱ αὐτοί,

πάντοτε τρέφετε τὸ αὐτὸ μῖσος ἐναντίον τῶν τυράννων,
 πάντοτε διψᾶτε ἐκδίκησιν ἐναντίον τῶν ὑβριστῶν τῆς
 Πίστεώς σας καὶ τῆς τιμῆς σας, πάντοτε ἐνθυμεῖσθε τὸν
 ἱερὸν ὄρκον σας τῆς Νίκης ἢ τοῦ Θανάτου· δὲν
 πταίετε σεῖς· ὄχι· ἡμεῖς πταίομεν, ἡμεῖς σᾶς ἀλλά-
 ξαμεν, ἡμεῖς μὲ τὰ πάθη μας σᾶς ἐρρίψαμεν ἀπὸ
 τὰ χέρια τὰ νικηφόρα σας ἄρματα· ἂν ἔπεσε τὸ
 Νεόκαστρον, δὲν ἔπεσε βέβαια ἀπὸ τὴν ἀνδρίαν τοῦ
 ἐχθροῦ, ἔπεσεν ἀπὸ τὴν ἀσυμφωνίαν τὴν ἐδικήν μας·
 αὐτὴ μᾶς ἐπαράλυσε τὰ χέρια, καὶ μοναχὴ ἡ παράλυσις
 τῶν χειρῶν μας ἐπρόδωκε τὸ Νεόκαστρον· ἀλλὰ ἡ
 πικρὰ αὕτη δοκιμὴ μᾶς ἐδίδαξε τὰ κακὰ ἐπακόλουθα
 τῶν διχονοιῶν μας, αὐτὴ ὅπου μᾶς ἐπότισε τόσα
 φαρμάκια, αὐτὴ μᾶς προσφέρει σήμερον καὶ τὸ ἀντι-
 φάρμακον διὰ τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς ἐνώσεως· ἂν
 τόσον μᾶς ἔβλαψε καὶ μᾶς ἐντρόπιασεν ἡ ἀσυμφωνία
 μας, τί θριάμβους, καὶ τί τρόπαια μᾶς ἐτοιμάζει ἡ
 θεία ἔνωσις, καὶ ὁμόνοια;

Αὐτὴν τὴν θείαν ἔνωσιν καὶ ὁμόνοιαν, αὐτοὺς τοὺς
 θριάμβους, καὶ τὰ τρόπαια μᾶς τὰ ὑπόσχεται ἡ
 σημερινὴ πάνδημος καὶ ἱερὰ ἡμέρα, αὐτὴ μᾶς προετοι-

μάζει τὸν ἐξολοθρευμὸν τοῦ Αἰγυπτίου ἐχθροῦ, καὶ τὴν ἀνάκτησιν τοῦ Νεοκάστρου· ναί· τὴν ἀνάκτησιν τοῦ Νεοκάστρου, καθὼς ἄλλοτε συνέβη καὶ ἡ ἀνάκτησις τῆς Ἀκροκορίνθου χαμένης καὶ πάλιν κερθεμένης. Παρηγορήσου, φιλτάτη μου Ἑλλάς, παρηγορήσου! ἰδοὺ τὰ τέκνα σου τὰ ὅποια κατασπαράττειτο ἡ μητρικὴ σου καρδιά ὅσον τὰ ἔβλεπες διτηρημένα καὶ ἀλληλομαχοῦντα, ἰδοὺ συνδεδεμένα εἰς τὸ ἐξῆς μὲ τὸν Θεῖον δεσμὸν τῆς ὁμονοίας, καὶ ἀγάπης· βλέπω εἰς τὰ πρόσωπά των ζωγραφισμένην τὴν μετάνοιαν διὰ τὰ παρελθόντα· ξανοίγω εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας των τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν διὰ τὰ μέλλοντα· μὲ τὸ βεβαιόησον τὰ δάκρυα ὅπου βλέπω, ἐν ᾧ δημηγορῶ, νὰ χύνωνται ἀπὸ ὅλους σχεδὸν τοὺς ἀκροατάς μου, δάκρυα συντριβῆς, δάκρυα εὐγενῶν καρδιῶν, δάκρυα προμηνυτικά μελλούσης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως· παρηγορήσου, φιλτάτη μου Ἑλλάς, παρηγορήσου! ἔτοιμα εἶναι ὅλα σου τὰ τέκνα νὰ ὀρκισθοῦν σήμερον ἔμπροσθεν τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν Ἀγίων εἰς τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς Πατρίδος, εἰς τὰ ἀνεκδίκτητα κόκκαλα τῶν εἰς Σφακτηρίαν πεσόντων, νὰ σέβωνται πρὸ πάντων, καὶ νὰ τιμοῦν τὴν ἱεράν παρακα-

ταθήκην τῶν Νόμων τοῦ ἔθνους, καθὼς ἐσέβοντο καὶ
ἐτιμοῦσαν οἱ Ἰσραηλῖται τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρτυρίου·
καὶ, ἥ ὅλοι ὅμοῦ νὰ ἐκδικηθοῦν τὰ ἀδικοχυμένα
Ελληνικὰ αἵματα, ἥ νὰ ἐνώσουν καὶ αὐτοὶ τὰ ἐδικά
των μ' ἐκεῖνα, προσφέροντές τα ἐπιτάφιον τιμὴν τῆς
Πατρίδος.

ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς ἐκ τοῦ προχείρου ἐπ' Ἐκκλησίας τῇ 24 Μαΐου 1825, καθ' ἣν ἡμέραν ἐπανηγυρίσθη πανθήμεως ἐν Ναυπλίῳ ἡ μεγάλη Θραῦσις τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου συνισταμένου εἰς ἑκατὸν πλοῖα, παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ, συμβᾶσα τῇ 20 καὶ 21 Μαΐου μεταξύ τοῦ Καφουρίας (Καβο-δόρο) καὶ Ἀνθρου.

Ὅταν καλὰ καλὰ συλλογίζωμαι, ὅσα τεράστια ἡ Θεία Παντοδυναμία ἐνεργεῖ, καὶ κατὰ ποῖον τρόπον τὰ ἐνεργεῖ τὴν σήμερον διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ταπεινωμένου καὶ ἐξουθενημένου λαοῦ τῆς Ἑλλάδος, μεταφέρω τὸν νοῦν μου εἰς τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην ἐποχὴν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Φαραώ! συγχίζω τὴν παροῦσαν ἐποχὴν μὲ τὴν Γραφικὴν ἐκείνην, ταύτιζω τὸν Ἰσραηλικὸν λαὸν μὲ τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, καὶ μέγα θάμβος, τὸ ὁμολογῶ, καὶ ἔκστασις κυριεύει τὸν νοῦν μου διὰ τὰς μεγάλας βουλάς τῆς Θείας οἰκονομίας εἰς τὴν πολιτικὴν ἀναγέννησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ κατανύγεται βαθύτατα ἡ καρδιά μου.

Ἀκούει ὁ Θεὸς τὴν κραυγὴν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,

βλέπει τὸν θλιμμένον καὶ τὴν κάκωσίν των, λαμβάνει συμπάθειαν εἰς τὰ θεινά των, καὶ ἐκλέγει ἓνα ποιμένα προβάτων διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου· παραιτεῖται ὁ ταπεινὸς καὶ ἀδύνατος Μωϋσῆς· ποῖος εἶμαι ἐγὼ (λέγει), Κύριέ μου, ποῖος εἶμαι ἐγὼ ὅπου προστάζεις νὰ ὑπάγω εἰς τὸν Φαραὼ τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου; πῶς νὰ ἐλευθερώσω ἐγὼ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου; Παρακαλῶ, Κύριε, ἔχε με παραιτημένον, οὐχ ἱκανὸς εἰμὶ πρὸ τῆς χθὲς, οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδὲ ἀφ' οὗ ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου. Ἰσχυρόφρωνος, λέγει, ἰσχυρόφρωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγὼ εἰμὶ. Αὐτὰ ἐλέγαμεν καὶ ἡμεῖς, ὅταν ὁ Θεὸς ἐλεήσας τὴν ἀθλίαν κατάστασίν μας, ἔνευσεν εἰς τὴν καρδίαν μας τὸ μέγα τῆς πολιτικῆς μας ἀναγεννήσεως ἐπιχείρημα. Ἡμεῖς μόνοι μας, ἐλέγαμεν, νὰ συντρίψωμεν τὰς ἀλύτους μας; ἡμεῖς νὰ κατατροπώσωμεν τὰς πολυαριθμοὺς φάλαγγας; ἡμεῖς νὰ νικήσωμεν τὸν τόσον καὶ τέτοιον στόλον τοῦ τυράννου; ἡμεῖς νὰ τρομάξωμεν τὸν Σουλτάνον, ὁ ὁποῖος ἐτρόμαξεν ὅλην τὴν Οἰκουμένην;... Μαζή σου θὰ εἶμαι ἐγὼ,

εἶπε τότε πρὸς τὸν Μωϋσέα ὁ Θεός· μὴ φοβῆσαι· ἐγὼ θὰ
 ξαπλώσω τὸ χέρι μου, καὶ μετὰ τὰ θαυμάσιά μου ἐγὼ
 θὰ κτυπήσω τοὺς Αἰγυπτίους, ἐγὼ θὰ δυναμώσω τὸν
 λαόν μου ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων. Ἐγὼ ἔσομαι
 μετὰ σοῦ, καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα πατάξω
 τοὺς Αἰγυπτίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις
 μου... καὶ δώσω χάριν τῷ λαῷ τοῦτῳ
 ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων. Αὐτὰ φαίνεται μου
 ἀπαράλλακτα καὶ τὴν σήμερον ὅτι ἀκούω νὰ λέγῃ τὸ
 στόμα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἀδύνατον λαόν τῆς Ἑλλάδος·
 Ἐγὼ, λέγει, ἀδύνατε καὶ ἐγκαταλειμμένε λαέ μου,
 ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζὴ σου, ἐγὼ θὰ ξαπλώσω τὸ χέρι μου,
 καὶ μετὰ τὰ θαυμάσιά μου ἐγὼ θὰ κτυπήσω τοὺς ἐχθρούς
 σου, ἐγὼ θὰ σὲ δυναμώσω ἐναντίον των. Ἐγὼ
 ἔσομαι μετὰ σοῦ... καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα
 πατάξω τοὺς Αἰγυπτίους ἐν πᾶσι τοῖς
 θαυμασίοις μου... καὶ δώσω χάριν τῷ
 λαῷ τούτῳ ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων. Αὐτὰ
 εἶπε καὶ αὐτὰ ἐνεργεῖ ὁ Θεὸς ὁλοένα εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Χαρῆτε λοιπὸν, Ἕλληνες, χαρῆτε! ὅτι ὁ Κύριος μετ'
 ἡμῶν, ὅτι ἐρῶρύσατο τὸν λαόν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς

τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· χαρῇτε! ὅτι εἶδεν ὁ λαὸς αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ τεθνηκότας παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, χαρῇτε! ὅτι ἐξετίναξε Κύριος τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν μέσον θαλάσσης· χαρῇτε, Ἕλληνες! χαρῇτε· ρίψετε κατὰ γῆς τὰ κυπαρισσένια στεφάνια, τὰ στεφάνια τῆς λύπης, ὅπου ἐφόρεσεν εἰς τὸ κεφάλι σας ἡ συμφορὰ τῆς Σφατηρίας καὶ τοῦ Νεοκάστρου, καὶ ὅλοι στεφανωμένοι μὲ δάφνας, ὅλοι στεφανωμένοι μὲ ἀμάραντα ῥόδα, συμφάλλετε μαζί μου τὴν ᾠδὴν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, τῶν ὁποίων σὰς βλέπω σήμερον ὡς ζωντανὴν εἰκόνα· Βοηθός, εἶπατε, καὶ σκεπαστῆς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν... Ἄρματα Φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρριψεν εἰς θάλασσαν... πόντω ἐκάλυψεν αὐτούς· κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος.

Αὐτοὺς τοὺς θείους ὕμνους προσφέροντες ἐκ βάθους καρδίας εἰς τὸν προστάτην τῆς Ἑλλάδος Θεὸν, ἅς ρίψωμεν τὸ βλέμμα μας καὶ τὴν προσοχὴν μας εἰς ἐκεῖνα τὰ τέκνα τῆς Πατρίδος, διὰ χειρὸς τῶν ὁποίων ἐξετίναξε Κύριος τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν μέσον θαλάσσης.

Εὐτυχῇ νησιὰ τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Σπετζῶν! εὐτυχὲς νησι τῶν Ψαρρῶν, ἀγκαλὰ καὶ ὅλον εἰς τὰ δάκρυα πνεγμένον! εὐτυχῇ Ναυτικὰ Νησιὰ! λαμπρὸς καὶ ἀνέσπερος ἥλιος δόξης σᾶς σκεπάζει! λαμπραὶ καὶ ἀνέσπεροὶ ἀκτῖνες δόξης διασκορπίζονται ἀπὸ τοὺς κόλπους σας εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα! Ἄν ἡ ἀνήκουστος ἀφοβία σας ἐξέπληξε τὴν σημερινὴν γενεὰν τῶν ἀνθρώπων, ἂν ὅλων τῶν Εὐρωπαϊῶν οἱ φωτισμένοι νόες καὶ αἱ εὐγενεῖς καρδίαι ἀφιερώθησαν ὅλως δι' ὅλου εἰς τὰ ἡρώϊκά σας ἀνδραγαθήματα, ἂν ἡ εὐγλωττία ὅλου τοῦ σοφοῦ κόσμου ἐπεριχύθη εἰς τὰ ὀνόματα τῶν ἐνδόξων τέκνων σας, τί θὰ εἰποῦν οἱ ἐρχόμενοι αἰῶνες, ὅταν ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα τῆς ἱστορίας τὸν ἡρωϊσμόν σας τὸν ὅποιον καὶ ὅσοι τὸν βλέπουν δυσκολεύονται νὰ τὸν πιστεύσουν; Τί θὰ εἰποῦν, ὅταν ἀκούσουν, ὅτι ὁ Μεσσηνιακὸς Κόλπος καὶ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ἔστειλαν καὶ τὸν φειτινὸν Μάϊον ἕως εἰς τὸ Βυζάντιον, ἕως εἰς αὐτὸ τὸ παλάτι τοῦ Σουλτάνου, ἔμπροσθεν εἰς τὸν ἄγριον τύραννον, καμμένα κομμάτια τοῦ κατασυντριμμένου καὶ ὑπερηφάνου στόλου του, διὰ νὰ τοῦ εἰποῦν τρόπον τινα, Τύραννε! αὐτὰ τὰ καμμένα κομμάτια τοῦ κα-

τα συντριμμένου καὶ ὑπερηφάνου στόλου σου
 ὅπου βλέπεις ἔμπροσθέν σου, εἶναι τόσαι ζων-
 ταναὶ εἰκόνες τοῦ συντριμμοῦ τοῦ σιδηροῦ καὶ
 ψευδομεγαλοπρεποῦς Σκήπτρου σου. Εὐτυχῇ
 Ναυτικὰ Νησιά! ἐδώσατε καὶ διδότε τοιούτους προμά-
 χους ὅλης τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὅποιοι ἔχοντες ἄσβεστον εἰς
 τὴν καρδίαν τὴν ἱερὰν φλόγαν τοῦ Πατριωτισμοῦ παρρη-
 σιάζονται εἰς τὴν σήμερινὴν Σκηνὴν ὅχι ὡς κοινοὶ ἀγω-
 νισταί, ἀλλὰ ὡς ὄργανα τῶν Θεῶν καὶ ἀπορρήτων βου-
 λῶν, ὡς ὑπηρεταὶ τῆς δικαίας ὀργῆς τοῦ Κυρίου, καὶ
 ὡς Ἄγγελοι καταδιώκται βασιτῶντες εἰς τὴν δεξιὰν τὴν
 ῥομφαίαν τῆς φωτιᾶς ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Χριστια-
 νικοῦ ὀνόματος!

Ἀλλὰ εἰς τὸ μέσον αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς χαρᾶς καὶ
 ἀγαλλιáσεως, εἰς αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τῆς μέθης τοῦ εὐγε-
 νοῦς ἐνθουσιασμοῦ μου, παρρησιάζονται τὰ λυπηρὰ τῆς
 ξηρᾶς συμβάντα, καὶ ἀπὸ τὰ ὕψη τῆς δόξης καὶ τῆς χα-
 ρᾶς εἰς τὰ ὅποια οἱ θαλασσινοὶ ἀνέβασαν ὑπερήφανα τὸν
 νοῦν μου, μὲ ρίπτουν εἰς τὸν βυθὸν τῆς λύπης καὶ τῆς τα-
 πεινότητος. Βλέπω ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἓνα ἄνθρωπον, ὀλγιά-
 ριθμον, δουλικὸν, καὶ τιποτένιον σῶμα ἐχθρῶν, θρα-

σύτητα ὅλον πνέον, ἐπειδὴ ἕως τώρα τὰ ἀφήσαμεν καὶ
 εὐτύχησε, τὸ βλέπω νὰ προχωρῇ, καὶ νὰ θριαμβεύῃ
 εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Μωρέως, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος
 βλέπω τοὺς στρατιώτας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Πατρίδος,
 ἀντὶ νὰ μάχωνται διὰ τὴν Πίστιν ἢ ὅποια κινδυνεύει,
 διὰ τὰ τέκνα, διὰ τοὺς γονεῖς, διὰ τὴν γῆν των, τοὺς
 βλέπω νὰ φεύγουν ἀπ' ἔμπροσθεν τοῦ ἐχθροῦ ἀντὶ νὰ
 συγκινδυνεύουν μὲ τοὺς Ἀρχηγούς καὶ συναδελφούς
 των, οἱ ὅποιοι ἀρνήθησαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν μαχόμε-
 νοι διὰ τὴν Πατρίδα, καὶ ἔπεσαν θεληματικὰ σφάγια,
 νὰ δίδωνται εἰς αἰσχρὰν φυγὴν ἀντὶ νὰ τρέχουν ὅπου
 τοὺς προσκαλεῖ τὸ ἀπαραίτητον χρέος καὶ τοῦ Χριστια-
 νοῦ καὶ τοῦ Πατριώτου, τοὺς βλέπω νὰ περιφέρωνται
 ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὰς πόλεις καὶ χωρία, ἐν ᾧ ἡ Μεσσηνία
 καταβρέχεται ὁλοένα μὲ Ἑλληνικὸν αἷμα· Αἰ! καὶ νὰ
 ἐξαλείφοντο, ἀδελφοί μου Πελοποννήσιοι, πρωτότοκα
 τέκνα τῆς δικαίας μας ἐπαναστάσεως· Αἰ! καὶ νὰ ἐξα-
 λείφοντο ἀπὸ τὰ λαμπρὰ Χρονικὰ τῆς ἐπαναστάσεώς
 μας τέτοιαι ἡμέραι ὀνειδούς καὶ καταισχύνης διὰ τὴν
 Πατρίδα! ἐν ᾧ μᾶς κερνοῦν οἱ θαλασσινοὶ τὸ Νέκταρ

τῆς νίκης καὶ τῆς δόξης, ἡμεῖς οἱ στεριανοὶ δὲν ἐντρεπό-
μεθα νὰ τοὺς κερνοῦμεν τὸ φαρμακερὸν ποτῆρι τῆς φυ-
γῆς καὶ τῆς κατασχύνης; Πρέπει τάχα νὰ δειλιάσωμεν
καὶ νὰ ἀπελπισθοῦμεν, διότι ἕως τώρα δὲν εὐτύχησαν τὰ
ὄπλα μας μετὰ τὴν ἀπόβασιν εἰς τὴν Πελοπόννησον τῶν
Αἰγυπτίων; καὶ ποῖος ἀπὸ ἡμῶς δὲν γνωρίζει τὰ αἷτια;
αὐτὰ τὰ αἷτια, χάρις τῷ Θεῷ, δὲν ὑπάρχουν πλέον·
φωτισμένος ὁ νοῦς μας ἀπὸ ἄθολον πατριωτισμὸν ἄλλο
δὲν φρονεῖ, ἡ καρδιά μας καθαρισμένη ἀπὸ τὰ ἐθνοφθό-
ρα πάθη ἄλλο δὲν πνέει παρὰ ὁμόνοιαν. Ἡ ὁμόνοια
μεταξὺ τῶν Δυνατῶν, καὶ ἡ εὐπειθεῖα καὶ ὑποταγὴ ὅλων
πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ τῶν μικροτέρων πρὸς τοὺς με-
γαλητέρους, εἶναι τὸ μόνον ἀκαταμάχητον ὄπλον ἐναν-
τίον τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἡ ἀψευδестаῖτη μαρτυρία καὶ
ἀσφαλεστάτη ἐγγύησις τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους, τὴν
ὁποίαν ὁ Θεὸς ἐπροόρισεν εἰς τὰς ἡμέρας μας. Ὁ Θεὸς (τό-
σα καὶ τόσα σημεῖα μᾶς τὸ λέγουν) ὤμοσε νὰ ὁδηγήσῃ
τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐλευθερίας,
καθὼς ἄλλοτε ὠδήγησε τοὺς Ἰσραηλίτας εἰς τὴν γῆν τῆς
ἐπαγγελίας. Ἀνδρίζεσθε λοιπὸν, γενναῖοι πολεμισταὶ τῆς

ξηρᾶς, ἀνδρίζεσθε! ἐφάμιλλοι φανῆτε καὶ τώρα, καθὼς
καὶ ἄλλοτε, τῆς δόξης τῶν θαλασσινῶν, καὶ ἔσεται
μεθ' ὑμῶν ὁ Θεός, καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα
πατάξει τοὺς Αἰγυπτίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυ-
μασίοις αὐτοῦ· καὶ δώσει χάριν τῷ λαῷ αὐ-
τοῦ ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων.

ΛΟΓΟΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΘΕΙΣ

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐπανηγυρίζετο ἐν Αἰγύῳ ἡ κατὰ τὴν Ἀράχουσαν
λαμπρὰ νίκη τῆς 24 Νομβρίου 1826.

Χωρὶς εἶδος, χωρὶς κάλλος, ὡς ἐλεεινὸν σχεδὸν
πτῶμα ἐκείτετο χυθεὶς ἢ στερεὰ Ἑλλάς. Ὁ ζέφυρος τῆς
ἐλευθερίας, ὁ μόνος ὁ ὁποῖος ζωογονεῖ τὸν λογικὸν
ἄνθρωπον, δὲν ἔχυνε πλέον τὴν θρόσον του εἰς τὸ
ἄμορφον προσώπὸν τῆς· αὐχμηρὰ καὶ κατάξηρος ἦτον
ἡ ὄψις τῆς· γλυκεῖα αὐρὰ ἔπνεε μόνον ἀκόμη εἰς ἐκεῖνο
τὸ μέρος ὅπου ἐτάφη ὁ Ἀριστογείτων· σιωπηλὴ παντοῦ
ἄλλοῦ ἦτον ἡ λύρα τοῦ Ἑλλήνος, ἡ ὁποία ἐγέμιζε
προχθεὶς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία μὲ τῆς παλληκαριᾶς
καὶ τῆς ἐλευθερίας τὰ τραγούδια· οἱ πρὸς τὸν Ἑλευθε-
ρωτὴν τοῦ παντός ἐπινίκιοι ὕμνοι δὲν ἀκούοντο πλέον·
σκότος ἔπεσεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς λαμπρᾶς αὐτῆς
γῆς, καὶ τὸ σκότος τοῦτο κίνδυνος ἦτον νὰ καταπλα-

κώτη καὶ αὐτὸ τὸ φωτεινὸν τοῦ Ἀριστογείτονος μνηῆμα!
 Τὸ σκότος τοῦτο ἦτον σκότος ἀβύσσου, καὶ τῆς ἀβύσσου
 αὐτῆς τὸ ἀχανὲς στόμα ἀνοίχθη, διὰ νὰ καταπῇ ὅλην
 τὴν Ρούμελην, καθ' ἣν στιγμὴν κατέβη εἰς αὐτὴν τὸ
 καταπληκτικὸν τῆς ἐλευθερίας θῦμα, ἡ εἰς αἰῶνας
 αἰῶνων ἀξιομνημόνευτος τοῦ Μεσολογγίου πόλις. Τὰ
 εὐδοξα, πλὴν ἀτυχῇ τέκνα τῆς Ρούμελης, φεύγοντα τὸ
 σκότος τῆς ἀβύσσου, διεσπάρησαν τῇδε κακεῖσε ἄστεγα
 καὶ ἄπορα, ἄλλα ἐκρύπτοντο ἐν σπηλαίοις καὶ ταῖς
 ὁπαῖς τῆς γῆς, ἄλλα κατέφευγον εἰς ἀκρατόμους λίθους,
 ἄλλα ἀσφαλίζοντο εἰς τὰς κορυφὰς ἀδάτων βουνῶν, καὶ
 ἄλλα ἐκάθοντο ἀντικρὺ τῆς γῆς, τὴν ὅποιαν ἡ ἄβυσσος
 ἐφοβέριζε νὰ καταπῇ· ὅλα ἔβλεπαν ταπεινωμένην τὴν
 θόξαν της, ὅλα, ὡς τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ ὅταν καθήμενα
 ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος ἐνθυμοῦντο τὴν Σιών,
 ἔκλαιον πικρὰ ἐνθυμούμενα τὰς λαμπρὰς μάχας τῶν
 Βασιλικῶν, τοῦ Μακρυνόρους, τῆς Γραβιάς, τοῦ
 Καρπενησοῦ, τῆς Ἄμπλιανης, ὅλα ἐδηγοῦντο τὰ
 περασμένα τῆς γῆς ἐκείνης μεγαλεῖα, μεγαλεῖα τὰ
 ὅποια μία στιγμὴ ἂν διάβαιναν ἀκόμη, ἔβλεπαν ὅτι
 ἐμελλαν νὰ καταβοῦν καὶ αὐτὰ εἰς τὴν ἀνοιχθεῖσαν

ἄβυσσον, ἐπάνω τῆς ὁποίας ἐστέκετο τὸ μέγα Θηρίον, διὰ νὰ παραχώσῃ ἐκεῖ μέσα τὰς τελευταίας ἐλπίδας τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, τὴν γῆν, λέγω, ἔπου ἐτάφη ὁ Ἀριστογείτων, καὶ ἔπειτα νὰ τὴν σφραγίσῃ μὲ τὴν σφραγίδα τῆς αἰωνιότητος! Χέρι ἐχρειάζετο διὰ νὰ κτυπήσῃ κατακέφαλα τὸ ἐπάνω τῆς ἀβύσσου Θηρίον, καὶ οὕτως ἡ ἄβυσσος νὰ κλεισθῇ πρὶν καταπίῃ ὅλην τὴν κινδυνεύουσαν ἐκείνην γῆν, καὶ ἄφ' οὗ πρῶτον ἀποδώσῃ ὅ,τι ἐπρόφθασε καὶ κατέπιεν. Ἀλλὰ ποῖον ἦτον τὸ τολμηρὸν χέρι τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ ἀντιπαλεύσῃ μὲ τὸ μέγα τοῦτο Θηρίον; ὅχι ἄλλο βέβαια, παρὰ τὸ χέρι τὸ Ῥουμελιώτικον, ἐκεῖνο τὸ χέρι τὸ ὁποῖον καὶ ἐκινδύνευσε νὰ κόψῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ Θηρίου μαχόμενον ἐντὸς τῆς ἡρωϊκῆς πόλεως τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ τὸ στιβαρὸν τοῦτο χέρι ἔπρεπε νὰ τὸ διευθύνῃ ἐπιχειρηματικὸς καὶ ἐμπειροπόλεμος ἄνθρωπος. Τοιοῦτος ἐπαρρήσιάσθη ὁ ἀρχηγὸς Καραϊσκάκης· αὐτὸς ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ἀνδρείων, οἱ ὁποῖοι τὸν πόλεμον ἔχουν χαρὰν καὶ τὸν κόπον ἄνεσιν, ἔλαβε συναγωνιστὴν καὶ τὸν ἀτρόμητον πολεμιστὴν τῆς Πελοποννήσου Νικήταν, εὔρε καὶ συνεργοὺς προθυμοτάτους εἰς τοὺς σωτηριώδεις τούτους σκοποὺς τοὺς φιλο-

τίμους καὶ φιλοπάτριδας Ψαρρῖανους, καὶ ἐφωδιασμένους
 μὲ ὅλην τῆς Κυβερνήσεως τὴν πατρικὴν φροντίδα, ἔτρεξεν
 εἰς καταδίωξιν τοῦ ἐπάνω τῆς ἀδύσσου μεγάλου θηρίου.
 Ἀλλὰ μάταιος ἤθελεν ἀποβῆ ὁ θεινὸς οὗτος ἀγὼν, ἂν ὁ
 οὐράνιος Πατὴρ, ὁ ὁποῖος, κρίμασιν οἷς αὐτὸς οἶδεν,
 ἄφησε καὶ ἀφίνει πολλάκις τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίζουσαν
 Ἑλλάδα νὰ πίπτῃ εἰς πειρασμούς, χωρὶς ὅμως νὰ τὴν
 ἐγκαταλείπῃ, δὲν ἐθαυμάστονε τὰ ἐλέη του· αὐτὸς ὁ
 κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὴν ῥομφαίαν
 τὴν δίστομον, τὴν ὀξεῖαν, αὐτὸς ἐκ τοῦ
 θρόνου τοῦ ὁποῖου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ,
 βρονταὶ, καὶ φωναὶ, πλήρης θυμοῦ καὶ ἀγα-
 νακτήσεως ἔστειλε κατὰ τοῦ αἰμοχαροῦς θηρίου πνεῦμα
 καταγίγδοις, (*) καὶ εἰς τὴν φωνὴν τοῦ πνεύματος τῆς
 καταγίγδοις ἔπηξαν τὰ νερά, καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ παγετοῦ
 ἡ θυμωμένη ῥομφαία, τὴν ὁποίαν γυμνὴν ἐδάστοῦσαν
 εἰς τὴν δεξιὰν οἱ Ἕλληνες, ὁδηγουμένη ἀπὸ τὸν ἄγγελον

(*) Τόσος βαρὺς ἦτον ὁ ἐπισυμβὰς χειμὼν, ὥστε ὅλα τὰ
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου γράμματα ἔλεγον, ὅτι τὸ συμβάν ἦτον
 φανερόν σημεῖον τοῦ Θεοῦ.

τοῦ ἐξολοθρευμοῦ, ἐπεριστρέφετο εἰς τὰς σάρκας τοῦ μεγάλου θηρίου κατὰ τὴν κθ Νοεμβρίου· καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἔφαγαν σάρκας χιλιάρχων, καὶ σάρκας ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

Προσφέροντες τιμὴν καὶ εὐκρινῇ εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς ἀθλήσαντας καὶ στεφανωθέντας εἰς Ἀράχοβαν κατὰ τὴν κθ Νοεμβρίου, οἱ ὅποιοι ἐφάνησαν τὰ ὄργανα τῶν μεγάλων τοῦ Οὐρανοῦ βουλῶν, ἃς θώσωμεν δόξαν καὶ μεγαλωσύνην εἰς τὸν οὐράνιον Πατέρα, ἀπὸ τὸν θρόνον τοῦ ὁποίου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ, βρονταὶ, καὶ φωναὶ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ κρατεῖ τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν, καὶ ὅλοι μὲ μίαν καρδίαν ἃς συμψάλλωμεν μεγαλοφώνως·

Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΓΕΝΙΚΟΝ ΑΡΧΗΓΟΝ

Τῶν κατὰ τὴν στερεάν Ἑλλάδα στρατευμάτων, Γεώργιον Καραϊσ-
κάκη, ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν 24 Ἀπριλίου τοῦ 1827 ἔτους, καθ'
ἣν ἡμέραν ἐγένετο ἡ ἐπικήδειος τελετὴ ἀντίπεραν τοῦ Πόρου,
ὅπου συνήλθαν ὁ Πρόεδρος καὶ οἱ Πληρεξούσιοι τῆς ἐν Τροιζῆνι
Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, τὰ μέλη τῆς Ἀντικυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ
φρουρά καὶ μέγα πλῆθος πολιτῶν.

1827

Ὅρη τὰ ἐν Γελβουὲ μὴ καταβάτω δρόσος
καὶ μὴ ὑετός ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἄγροὶ ἀπαρχῶν.

(Βασιλ. Δευτ. Κεφ. Α')

Αὐτὰ ὀδυρόμενος ἔλεγεν ὁ Δαυὶδ, ὅταν ἦλθεν εἰς
αὐτὸν, καθήμενον εἰς Σεκελὲμ, μετὰ τὴν φθορὰν τῶν
Ἀμαληκитῶν, ἄνθρωπος Ἀμαληκίτης ἀπὸ τὸ στρατόπε-
δον τοῦ Σαοῦλ, ὅλος καταξесχισμένος καὶ χῶμα ἔχων
εἰς τὴν κεφαλὴν του, καὶ ἀνάγγειλε τὸν θάνατον τοῦ
Σαοῦλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν.

Δροσιὰ, λέγω καὶ ἐγὼ, δροσιὰ καὶ βροχὴ νὰ μὴ

πέσουν πλέον περί τὸν Φαληρέα, καὶ ἀπαρχὰς νὰ μὴ
 δώσῃ ἡ γῆ ἐκείνη· εἰς τὴν γῆν ἐκείνην ἔπεσεν ὁ θυνα-
 τὸς, ὁ κοῦφος ὑπὲρ αἰετοῦς καὶ ὑπὲρ λέοντας
 κραταιὸς (*), ὁ θυνατὸς, τοῦ ὁποῖου ἡ ῥομφαία δὲν
 ἐσκεπάζετο ἀπὸ τὴν θήκην της πρὶν πρῶτον βαφῇ μὲ τὸ
 αἷμα τῶν φονευμένων, ἢ πρὶν ἀλειφθῇ μὲ τῶν θυνατῶν
 τὰ παχέα σπλάγχνα. (**)

Κλαύσατε, θυγατέρες τῆς Ρούμελης (***), τὸν θάνα-
 τον τοῦ Καραϊσκάκη, κλαύσατε, θυγατέρες τῆς Ρού-
 μελης, τὸν θάνατον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος, καταταχθεὶς
 ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀδελφῶν σας, ἐλάμπρυνε τὸ αὐχμηρὸν
 πρόσωπόν σας, σὰς ἔβγαλε τὰ πένθιμα φορέματα, σὰς
 ἐνδύσε λαμπρὰ, καὶ ἔτρεχεν ἀκράματος, τὴν τωρινὴν

(*) Ὑπὲρ αἰετοῦς κοῦφοι καὶ ὑπὲρ λέοντας ἐκραταιώθησαν.
 (Βασιλ. δευτ. Κεφ. Α').

(**) Ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ ἀπὸ στέατος θυνατῶν
 τόξον Ἰωνάθαν οὐκ ἀπεστράφη κενὸν ὀπίσω καὶ ῥομφαία Σαοὺλ
 οὐκ ἀνέκαμψε κενή. (Αὐτόθι.)

(***) Θυγατέρες Ἰσραὴλ ἐπὶ Σαοὺλ κλαύσατε τὸν ἐνδι-
 δύσκοντα ὑμᾶς κόκκινον μετὰ κόσμου ὑμῶν, τὸν ἀναφέροντα
 κόσμον χρυσοῦν ἐπὶ τὰ ἐνδύματα ὑμῶν. (Αὐτόθι.)

ἀνοιξιν, εἰς τὰς κορυφὰς τοῦ Ὑμητοῦ, διὰ νὰ κόψῃ
ἐκεῖθεν εὖοςμα ἄνθη, καὶ νὰ στεφανώσῃ τὰς παρθενι-
κὰς κεφαλὰς σας. Ἀλλὰ τί προσκαλῶ μόνον τὰς θυ-
γατέρας τῆς Ρούμελης εἰς κλαυθμούς; πῶς νὰ μὴ
κλαύσωμεν ὅλοι; πῶς νὰ παρηγορηθοῦμεν διὰ τὸν θά-
νατον τοιοῦτου ἀνδρός;

Μεταφέρω τὸν νοῦν μου εἰς τὴν πρὸ ἑνὸς χρόνου
ἀξιοθρήνητον καὶ τρομερὰν τῆς πατρίδος στιγμὴν· τὸ
νέφος βλέπω τοῦ δουλικοῦ σκότους ἐξαπλωμένον ἀπὸ
τὰς ἄλλοτε λαμπρὰς καὶ τότε ζοφωμένας κορυφὰς
τοῦ Μακρυνόρους, καὶ ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἀκαρνα-
νίας ἕως τὰ πέριξ τῆς Ἀττικῆς· τὸ νέφος τοῦτο ἐσκέ-
παζεν ὡς μαῦρος μανθῦας τὸ νεκρικὸν κρεββάτι τῆς
Ρούμελης· μακρὸν καὶ βαθὺ σκοτάδι ἐσύρετο κατόπι
τοῦ νεκρικοῦ αὐτοῦ μανθύου καταπυκνωμένον, καὶ
ἐφοβέριζε νὰ πέσῃ ὅλον καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Πελο-
ποννήσου, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴν εἶχεν ἀποσβολωμένην
ἢ Αἰγυπτιακὴ ὁμίχλη.

Πάντῃ ἐναντίαν τῆς νεκρικῆς ἐκείνης σκηνῆς ἔχω
σκηνὴν σήμερον πρὸ ὀφθαλμῶν μου. Φῶς ἐλευθερίας,
φῶς θόξης βλέπω σήμερον χυμένον ἀπὸ τὰς κορυφὰς

τοῦ Μακρυνόρους καὶ τὰ παράλια τῆς Ἀκαρνανίας
 ἕως τὰ περίξ τῆς Ἀττικῆς· τὸ φῶς τοῦτο τῆς ἐλευθερίας
 καὶ δόξης ἐνυπῆρχεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ρουμελιωτῶν,
 ἀλλὰ δὲν ἐχύθη εἰς τὴν σκοτισμένην ἐκείνην γῆν
 παρὰ διὰ τῆς ἰσχυρᾶς δεξιᾶς τοῦ Καραϊσκάκη. Αὐτὸς,
 διασκορπισμένα τὰ παλληκάρια τῆς Ρούμελης τῇδε
 κακεῖσε, ἐκδίκησιν πνέοντα καὶ αἷμα ἐχθρικὸν διψῶντα,
 διότι μολυσμὸς ὑποδουλώσεως δὲν ἐξαλείφεται παρὰ
 μὲ αἷμα, τὰ ἐσύναξε καὶ τὰ ὠδήγησε πάλιν εἰς τὸ στά-
 διον τῆς πολεμικῆς καρτερίας, γινόμενος ὁ ἴδιος αὐτὸς
 τὸ παράδειγμα, εἰς δεκάμηνον διάστημα, τῆς πολεμικῆς
 αὐτῆς καρτερίας. Παντοδαπὰς ἐλλείψεις ἔπασχε τὸ ὑπὸ
 τὴν ὁδηγίαν του στρατόπεδον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ποτὲ
 εἰς διάλυσίν του δὲν τὰς ἐπρότεινε, ποτὲ δὲν ἐγόγγυσε
 διὰ τὰς πολυειδεῖς του κακουχίας καὶ ταλαιπωρίας,
 ποτὲ δὲν ἐνέδοσεν εἰς ὅσους πειρασμοὺς διὰ τὴν θῆσιν
 εἰς τὴν ὅποιαν εὗρίσκετο ὑπέπεσε· σεμνυνόμενος δικαίως
 εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τῆς ἀρχηγίας, μὲ τὸ ὅποιον ἡ
 Κυβέρνησίς του τὸν ἐτίμησε, ποτὲ δὲν ἐνόμισεν ὅτι
 αὐτὸ μόνον ἤμποροῦσε νὰ τὸν λαμπρύνῃ· ἤξευρεν ὅτι
 τὰ ἔργα μόνον εἶναι ἡ λαμπρότης. Ὅθεν ἄξιός τοῦ ὑψη-

λοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος ἐφαίνετο διὰ τῶν ἔργων του· ἄτρομος πάντοτε εἰς τοὺς πολέμους, ἄτρομότερος πολὺ ἐφάνη καθ' ὃ διάστημα ἦτον ἀρχηγὸς τῶν κατὰ τὴν στερεὰν Ἑλλάδα στρατευμάτων. Τότε εἶχε ψωμί καὶ αὐτὸς, ὅταν εἶχαν καὶ οἱ ἀγαπητοὶ του Ἕλληνες· ἡ κλίνη του ἦτον κλίνη ἀπλοῦ στρατιώτου· πρωταγωνιστὴς ἐπαρρησιάζετο, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἀγῶνος ὅλην τὴν ἀπέδιδεν εἰς ἄλλους· ἐνθουσιασμένος διὰ τὴν παλληκαριὰν, ὡς παλληκάρι καὶ ὁ ἴδιος, τὴν ἐτιμοῦσεν ὅπου τὴν ἔβλεπε, καὶ τὴν ἀντάμειβε πλουσιοπάροχα· τοὺς γνωστοὺς διὰ τὴν ἀνδρείαν τοὺς ἔκραζε κατ' ὄνομα, ὅταν ἐξεσπάθονεν ἐν καιρῷ μάχης, διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν· ἔβγανε τὰ πιστόλιά του ἀπὸ τὸ ζωνάρι, καὶ μὲ αὐτὰ, εἰς ἀνταμοιβὴν παλληκαριᾶς, ἐστόλιζε τοῦ παλληκαριοῦ τὴν μέσσην· ἔλυσεν τὴν ζώνην του καὶ ἔδιδεν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ πολέμου καὶ τὸ ὕστερον νόμισμά του. Ἰδοὺ, Ἕλληνες, ὅσα χαρακτηρίζουν τὸν ἄξιον ὁδηγὸν στρατευμάτων, ἰδοὺ ὅσα λαμπρύνουν τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τῆς ἀρχηγίας, ἰδοὺ ὅσα ἀπαθανατίζουν τὸν πολεμικόν, καὶ ἀποκαταστένουν τὸν στρατηγόν, ποθητὸν εἰς τὸν στρατιώτην, σεβαστὸν εἰς ὅλον τὸ ἔθνος του,

καὶ φημισμένον εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας. Πῶς λοιπὸν ὅλοι νὰ μὴ κλαύσωμεν; πῶς νὰ παρηγορηθοῦμεν διὰ τὸν θάνατον τοιοῦτου ἀνδρὸς;

Τοιαύτη ἐστάθη ἡ διαγωγὴ τοῦ πατριώτου Καραϊσκάκη εἰς τὸ διάστημα τῆς δεκαμῆνου ἀρχηγίας του· ἀλλ' ἡ τελευταία στιγμή τῆς ζωῆς του, ἡ στιγμή, ἡ ὁποία ἀνακαλύπτει ὅλον τὸν ἄνθρωπον κρυπτόμενου πολλάκις ἐν ὄσῳ ζῇ, τοῦ ἐπισφραγίζει τὴν ἀληθινὴν δόξαν, καὶ τοῦ στένει τρόπον ἀκόμη μονιμώτερον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ ἀξιότης του ἔστησεν εἰς Δράχουσαν. Ἀκούσατε στρατιωτικοὶ, ἀκούσατε πολῖται τῆς Ἑλλάδος, ἀκούσατε φιλελλήνες καὶ φιλάρετοι Εὐρωπαῖοι τὰ τῆς τελευταίας στιγμῆς του.

Θανατηφόρα πληγωμένος ἐφέρθη εἰς τὸ πλοῖον (*) τοῦ μεγάλου Στολάρχου τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ λάβῃ τὴν δυνατὴν ἰατρικὴν περιποίησιν· γυμνασμένος ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς τὸ σπαθί καὶ τὸ τουφέκι, εἰδήμων τῆς φύσεως τῶν πληγῶν, ἐγνώρισε μόνος του ὅτι ἡ

(*) Τοιαῦται εἰδήσεις ἦσαν καθ' ἣν στιγμὴν ἐξεφωνήθη ὁ λόγος.

βοήθεια τῆς ἱατρικῆς δὲν ἤθελεν ἰσχύσει, ὅτι ἡ μεγάλη περιποίησις τοῦ Στολάρχου δὲν ἤθελεν ὠφελῆσαι, καὶ ὅτι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἦτον ἐγγύς· με πνεῦμα τότε ἀτάραχον, με πρόσωπον γαληνόν, καὶ με φωνὴν κατανυκτικὴν ὠμίλησε πρὸς τοὺς περιεστῶτας ὀπλαρχηγούς, παρόντων καὶ τοῦ μεγάλου Στολάρχου καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον·

« Μέγα βάρος με ἐπεφόρτισεν ἡ πατρίς μου· με
 » δέκα μηνῶν δεινούς ἀγῶνας ἐπλήρωσα τὸ χρέος
 » μου· δὲν με ἔμενε παρὰ ἡ ζωὴ· ἰδοὺ θυσία τῆς
 » πατρίδος καὶ ἡ ζωὴ μου· εἰς τὴν πατρίδα μου τὴν
 » ἐχρεωστοῦσα, εἰς τὴν πατρίδα μου τὴν ἀποδίδω·
 » ἀποθνήσκω· οἱ στρατιῶταί μου ἄς τελειώσουν τὸ
 » ἔργον μου, ἄς μοῦ ἐλευθερώσουν τὰς Ἀθήνας. »
 Αὐτὰ εἶπε καὶ παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς χεῖρας τοῦ
 πλάστου του. Τίνος καρδία δὲν κατανύγεται εἰς τοιοῦτον
 ἄκουσμα; πῶς νὰ μὴ κλαύσωμεν ὅλοι; πῶς νὰ παρη-
 γορηθοῦμεν διὰ τὸν θάνατον ἀνδρὸς, ὁ ὅποιος ἀποθνή-
 σκει, καὶ τὸ ὄνομα τῆς γλυκυτάτης πατρίδος ἀκόμη τὸ
 τραυλίζουν τὰ νεκρωμένα χεῖλη του;

Ἀλλὰ εἰς ἄνδρας ἀποθνήσκοντας διὰ τὴν πατρίδα

εἶναι πολλὰ δεκτότεραι ἀπὸ τοὺς κλαυθμοὺς αἱ πράξεις
 ὑπὲρ πατρίδος διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐνθυσιάσθησαν, καὶ
 τῆς ὁποίας καὶ ξεψυχοῦντες εἶχαν εἰς τὸ στόμα τὸ ἅγιον
 ὄνομα· ναί· αἱ πράξεις αἱ ὁποῖαι τοὺς ἐδόξασαν ζῶντας,
 αὐταὶ καὶ μετὰ θάνατον τοὺς εὐχαριστοῦν πραττόμεναι,
 κατὰ μίμησίν των· αὐταὶ ἀναβαίνουν ὡς θυμίαμα εἰς
 τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν, ἔπου, φοροῦντες οἱ αἰοίδιμοι αὐτοὶ
 ἄνδρες τῆς ἀρετῆς τοὺς στεφάνους, κάθονται ἀκτινοβο-
 λοῦντες πλησίον τοῦ θρόνου τῆς Θείας Μεγαλειότητος.

Στρατιῶται τῆς πατρίδος οἱ κατὰ τὸ σρτατόπεδον τῆς
 Ἀττικῆς εὐρησκόμενοι! στρατιῶται, τοὺς ἐποίους ὁ Κα-
 ραῖσκάκης ὠδήγησε τόσαις καὶ τόσαις φοραῖς εἰς τὴν
 δόξαν, ἐνθυμηθῆτε ὅτι δὲν ἐτρέχατε δι' ἄλλο μαζή
 του τόσοι ἄφοβοι εἰς τοὺς κινδύνους, δὲν ἐχορτάσατε
 τὰ σπαθία σας μὲ τὰς σάρκας τῶν ἐχθρῶν εἰς Ἀράχοβαν
 καὶ Βελίτζαν, δὲν τοὺς ἀποδιώξατε αἰσχρῶς ἀπὸ
 Δίστομον καὶ Σάλωνα, παρὰ διὰ νὰ ἐλευθερώσετε τὴν
 ὑποδουλωμένην γῆν σας ἀπὸ τοὺς τυράννους σας·
 κάθε κίνημά σας εἰς ἐλευθέρωσιν τῆς Ρούμελης, ἐλέγετε
 μόνοι σας, εἶναι ὀλισθηρὸν, κάθε νίκη ἀκαρποφόρητος,
 ἂν δὲν ἀρπάσετε ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἀπίστων τὴν ἰ-

εράν τῶν Ἀθηναίων πόλιν. Αὐτὸ φωνάζοντες οἱ ἴδιοι ἐπαρ-
 ρησιάζατε τὰ στήθη σας ἔμπροσθεν αὐτῆς τῆς πόλεως,
 προωρισμένης ἴσως ἀπὸ τὴν θεῖαν Πρόνοιαν διὰ νὰ γενῇ
 ἡ πρωτεύουσα τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος· εἰς πολ-
 λὰς καὶ θεινὰς περιπλοκάς μὲ τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς ἐμ-
 πλέχθητε· πείναν, γύμνωσιν, παγετοὺς ἐκαταφρονήσατε·
 πληγὴ ἀπὸ τὴν κακοπάθειαν ἔγινε τὸ σῶμά σας, μόνον
 καὶ μόνον διὰ νὰ στεφανώσετε τὰ ὑπέρλαμπρα ἔργα
 σας μὲ τῶν Ἀθηναίων τὴν διάσωσιν· ὁ ἀτρόμητος ἀρχη-
 γός σας ὑπὲρ αὐτῆς τῆς πόλεως μαχόμενος ἀπέθανε,
 καὶ εἰς τὰ χώματα τῆς ἰδίας αὐτῆς πόλεως ἔχυσε τὸ
 αἷμά του. Στρατιῶται παρόντες, καὶ ἀπόντες! ἀκόμη
 τὸ αἷμά του ἀχνίζει· χθὲς ἡ γῆ ἐπαράλαβε τὸ σῶμά του,
 σήμερον περιμένει ἀπὸ σᾶς τὰς ἐπιταφίους τιμὰς του,
 ἀπὸ σᾶς τὰς περιμένει, πλὴν τὰς περιμένει ὡς στρατιώ-
 τῃς ἀπὸ στρατιώτας, ὡς ἀποθανόντων ὑπὲρ τῆς πολέως
 τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ μαχομένους ἀποφασιστικῶς ὑπὲρ
 Ἀθηναίων. Στρατιῶται! ἡ ἡχὴ τῶν ὑστερινῶν λόγων τοῦ
 ἀρχηγοῦ Καραϊσκάκη περιφέρεται ἀκόμη εἰς τὰς ἀκοάς
 μας. « Τελειώσατε, συστρατιῶται, λέγει ὁ
 ἀρχηγός σας τὸ ἔργον μου, ἐλευθερώσατέ μου

τὰς Ἀθήνας, τὰς Ἀθήνας ἐλευθερώσατέ μου».
 Στρατιῶται! αὕτη εἶναι ἡ διαθήκη του, σεῖς εἶσθε οἱ
 ἐκτελεσταὶ τῆς διαθήκης του, αὕτη εἶναι γραμμένη με
 τὸ χυθὲν ὑπὲρ πατρίδος αἱμά του, καὶ τὸ αἱμά του
 ἀκόμη ἀχνίζει, καὶ τὸ σῶμά του χθὲς ὁ τάφος τὸ ἐπα
 ράλαβε· τιμήσατε, στρατιῶται καθ' ὃν τρόπον ὁ ἴδιος
 σᾶς ἐπαράγγειλε, τὴν μνήμην του· αὐτὸς ἀπέθανεν,
 ἀλλὰ τὸ παράδειγμα του ζῇ· ἀλλὰ τί λέγω τὸ παρά
 δειγμά του ζῇ; αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι ἀοράτως μαζή σας,
 ἀλλὰ ὄχι πλέον πενιχρὰ, καταξεσχισμένα καὶ δυσώδη
 ἐνδυμένους, ὄχι πλέον ἀνχιμηρὸς, ὡς ἔξουσε μαζή σας,
 αὐτὸς σᾶς παρρησιάζεται ἐνδυμένους τὸ χρυσοῦφαντον
 φόρεμα τῆς θόξης, τὸ φόρεμα, τὸ ὅποιον ἐνδύει τὸν
 στρατιώτην εἰς τὸ στάδιον τῆς μάχης ὁ ὑπὲρ πατρίδος
 θάνατος, αὐτὸς, Ἕλληνες, αὐτὸς, καθ' ἣν στιγμὴν ξε
 παθωμένοι κτυπήσετε τὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν, θέλει σᾶς
 παρρησιασθῇ τότε ὡς ὁ ἰσχυρὸς ἄγγελος τῆς Ἀποκαλύ
 ψεως, καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλη
 μένος νεφέλην, καὶ ἴρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐ
 τοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ
 οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στύλοι πυρός· ναί, τοιοῦτος θά

σᾶς παρρησιασθῇ, ἐπειδὴ τόση λαμπρότης περιχύνεται
μετὰ θάνατον εἰς ὅποιον ἤθελεν ἀποθάνει ὑπὲρ πατρίδος·
αὐτὸν θέλετε ἀκούσει ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπαναλαμ-
βάνοντα μεγάλη φωνῇ, ὅ,τι καὶ ἐν ᾧ ἀνέβαινεν εἰς τοὺς
οὐρανοὺς, ἔλεγε· Συστρατιῶται τελειώσατε τὸ
ἔργον μου, ἐλευθερώσατέ μου τὰς Ἀθήνας,
τὰς Ἀθήνας ἐλευθερώσατέ μου...

ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς τὴν 17 Ὀκτωβρίου τοῦ 1827 ἐν Αἰγίνῃ, καθ' ἣν ἡμέραν ἐπανηγυρίζετο ἡ κατὰ τὴν 8 τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐν Νεοκάστρῳ ναυμαχία μεταξὺ τῶν Τουρκοαιγυπτιακῶν καὶ τῶν Συμμαχικῶν τῶν τριῶν Μεγάλων Δυνάμεων Στόλων.

Ἄφοῦ τὸ πολυαιώνιον σκότος τῆς δουλείας ἐξέγραψεν ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς τῶν ἐθνῶν τὴν βασιλίσσαν ὅλων τῶν γενεῶν, τὴν γενεὰν τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ ἐξάλειψεν ἀπὸ τὰ στόματα τῶν ζώντων ὡς καὶ αὐτὰ τὰ σεβαστὰ ἀρχαῖα ὀνόματα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς καὶ ἄφησεν ὡς γνωρίσματα τῶν τόπων τὰ στίγματα τῆς τριςδαρβάρου ὀνοματοθεσίας, ἐπαρρήσιατε τὴν ἀλυσσοδεμένην αὐτὴν γενεὰν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ κόσμου εἰς ὄνειδος ὅλων καὶ ἐμπαυγμόν· ὡς καὶ αὐτὴ τῶν μεγαλείων τῆς γενεᾶς ἐκείνης ἡ μνήμη, ἡ ὁποία ὡς ἀνέσπερον σέλας ὠδηγοῦσε τὸν μεταξὺ τοῦ σκότους τῆς παρούσης γενεᾶς πλανώμενον παρατηρητὴν εἰς τὴν λαμπρότητα τῆς ἀτελευτήτου τῆς ἀρχαιότητος θόξης, ὡς καὶ αὐτὴ, λέγω, ἡ μνήμη ἀντὶ νὰ κινήσῃ τὸ ἔλκος καὶ τὴν συμπάθειαν, ἐκατάκρι-

νεν ἀκόμῃ περισσότερον, καὶ ὅλως διόλου παρέδιδεν εἰς
 τὸ ὄνειδος καὶ τὸν ἐμπαιγμὸν τῶν ἐθνῶν τοὺς δυστυχεῖς
 Ἕλληνας, τοὺς ὁποίους καὶ ἡ ἀνωτέρα τῆς ἀνθρωπίνης
 θυνάμεως τύχη ἐστέρησε τὴν πατρικὴν κληρονομίαν τῆς
 εὐδαιμονίας καὶ δόξης, καὶ ὁ σιδηροῦς δεσποτισμὸς ἔπα-
 σκενὰ ἐξομοιώσῃ μὲ τὸ Κτῆνος· ἐλογίσθησαν τῶντι οἱ
 Ἕλληνες εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὸν προφήτην, ὡς
 ἀγγεῖα ὀστράκινα, ἔργα χειρῶν κεραμέως·
 ἐσχότασεν ὑπὲρ ἀσβόλην τὸ εἶδος αὐτῶν,
 οὐκ ἐπεγνώσθησαν ἐν ταῖς ἐξόδοις· ἐπάγη
 δέρμα αὐτῶν ἐπὶ τὰ ὀστέα αὐτῶν, ἐξηράν-
 θησαν, ἐγεννήθησαν ὥσπερ ξύλον· κατάντη-
 σεν ὁ ἄθλιος Ἕλλην ὁ ἄνθρωπος τῆς εὐαγγελικῆς παρα-
 βολῆς, ὁ ὁποῖος καταβαίνων ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ
 ἔπεσεν εἰς ληστὰς, ἐγυμνώθη, ἐπληρώθη, ἔμεινεν εἰς
 τὸν ὁρόμον ἡμιθανὴς, τὸν ἐγκατάλειψε καὶ ὁ Ἱερεὺς ὅπου
 τὸν ἀπάντησε, τὸν ἐγκατάλειψε καὶ ὁ Λεβίτης ὅπου ἦλθε
 καὶ τὸν εἶδε· καταφυγὴν ὁ δυστυχὴς Ἕλλην πούποτε δὲν
 εἶχε, κἀμμίαν ἴασιν δὲν εὔρησκεν εἰς τὰς πληγὰς του·
 παντοῦ ἄλλοῦ τὰ χερίά του καὶ τὰ χεῖλη του ἀλυσοδε-
 μένα, ἐλύοντο κἀποτε ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἀπὸ τὰ δεσμὰ ἐπι-

σήμεως· μάλιστα καθ' ἣν ὥραν ἄνοιγεν ὁ ἐκκλησιαστικὸς χρόνος, κατ' αὐτήν, λέγω, τὴν ἀρχὴν τῆς Ἰνδίκτου, ἔμβαινε εἰς τὸν ναὸν φαιδρὸς καὶ πανηγυρίζων ὁ Ἑλλην, ἐλάμβανε τὴν λύραν τοῦ πνεύματος, καὶ προοιμιάζων τοὺς ἐτησίους ὕμνους τοῦ ἔψαλλε μεγαλοφώνως.

« Ὡς τῶν Ἑβραίων τὰ κῶλα ἐν τῇ ἐρήμῳ ποτὲ ἀπ-
 « εἰθασάντων ὄντως σοὶ τῷ πάντων δεσπότῃ ἀξίως
 « κατεστρώθη, οὕτω καὶ νῦν τὰ ὅστ' αὖ δια-
 « σκόρπισον τῶν θυσσεβῶν καὶ ἀπίστων
 « Ἀγαρινῶν ψαλμικῶς παρὰ τὸν ἄδην, Χριστέ. »

Τοιοιτοτρόπως ἐπαρηγοροῦσε τὰς θλίψεις του· αὐτὸ τὸ ἔλαιον ἔχυνεν εἰς τὰς ἐλεεινὰς πληγὰς του· τὸν ἐγκατάλειψε, καθὼς εἶπα, καὶ ὁ Ἱερεὺς, τὸν ἐγκατάλειψε καὶ ὁ Λεβίτης.

Ποτὲ ἡ πολιτικὴ τοῦ κόσμου δὲν ἔπαθε τόσας μεταβολὰς ὅσας ἔπαθεν εἰς τοὺς τελευταίους τούτους καιροὺς· ἐκατασράφησαν τὰ ἀπ' αἰώνων εἰς Εὐρώπην καθεστῶτα· ἐλύθησαν δεσμοὶ τῆς κοινωνίας· δημοκρατίαι ἐμετάπεσαν εἰς μοναρχίας, καὶ μοναρχίαι εἰς δημοκρατίας· κράτη τὰ ὅποια ἐτρόμαξε καὶ γῆ καὶ θάλασσα ἐξ ὀλοκλήρου καταργήθησαν· ἔθνη νέα ἀνεγέρθησαν· πολυαἰώνιοι βα-

σιλικάι γενεαὶ ἔπασαν ἐν ἀκαρεὶ ἀπὸ τοῦς θρόνους των
 πτώμα ἐξαίσιον· ἀγενεῖς καὶ ἰδιῶται ἔδραξαν τὰ συντριμ-
 μένα σκῆπτρά των· ὅλον σχεδὸν τὸ πρόσωπον τῆς Εὐ-
 ρώπης ἀλλοιώθη· μόνος ὁ θρόνος ἐκεῖνος, ὑποπόδιον
 τοῦ ὁποίου ἔτυχε νὰ πέσῃ ὁ Ἕλλην, ἀβλαβὴς καὶ ἀκλό-
 νητος ἐδιαφυλάχθη εἰς τὸ μέσον τῶν ἐξαισίων τούτων
 μεταβολῶν, ἂν καὶ εἶχε πηλίνους τοὺς πόδας του· ὥστε
 ὁ Ἕλλην πάντοτε εἰς τὰ δεσμὰ, πάντοτε εἰς τὰς θλίψεις·
 κἀνεῖς δὲν ἐσέβετο εἰς αὐτὸν τὰς σκιας τῶν ἀθανάτων
 προπατόρων του διὰ νὰ τὸν δώσῃ χεῖρα βοηθείας· κἀνεῖς
 δὲν συνέπασχε μὲ τὴν ἀνάξια πάσχουσιν εἰς τὴν Ἑλ-
 λάδα ἀνθρωπότητα· κἀνεῖς δὲν ἐνθυμεῖτο ὅτι ὁ Ἕλλην
 ἦτον καὶ αὐτὸς χριστιανός· τὸν ἐγκατάλειψε καὶ ὁ Ἱερεὺς,
 τὸν ἐγκατάλειψε καὶ ὁ Λεβίτης· ἡ φωνὴ μόνη τῆς πίστεως
 καταβαίνουσα ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ ἤχοῦσε γλυκὰ
 εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ τὸν ἔφερε τὰ εὐαγγέλια τοῦ
 μελλόντος, καὶ μόνος ὁ θεόπεμπτος ἐκεῖνος τῆς πίστεως
 ἤχος ἀποκατάσταινε φορητὸν τὸν τραχὺν ἤχον τῶν ἀλύ-
 σων του· τῶνόντι, ὅταν προσευχόμενος ὁ πιστὸς Ἕλλην
 ἔψαλλεν εἰς τὸν ἑσπερινὸν « Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά
 σοι κύριε, κύριε εἰσάκουσον τῆς φωνῆς

μου » ἤκουεν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας του τὰ θεό-
 πνευστα τοῦτα λόγια. « Μὴ φοβοῦ ὁ παῖς μου,
 ἐγὼ ἐπιβλέψω ἐπὶ τὸν ὄνειδισμὸν σου, ἐγὼ
 ἀντιλήψομαί σου, ἐγὼ λυτρώσω σε ἐκ χειρὸς
 ἀλλοτρίας τῇ κραταιᾷ μου χειρὶ, καὶ τῷ
 βραχίονί μου τῷ ὑψηλῷ. »

Ἦλθε τέλος πάντων τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, καθ'
 ὃν ἔνευσεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀδυνάτου Ἑλλήνος
 νὰ ἀποτινάξῃ, ἀγωνιζόμενος, τὸν ὄνειδισμὸν του· χωρὶς
 χαλκίνην περικεφαλαίαν, χωρὶς μανθῦαν καὶ ῥομφαίαν
 καταβαίνει εἰς τὴν πάλην, καὶ παρῤῥησιάζεται ὡς τὸ παι-
 δίον τοῦ Ἰεσαὶ ἔμπροσθεν εἰς τὸν γίγαντα Γολιάθ· χαλ-
 κοσκέπαστος ὅλος ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ὀνύχων ὁ ἀντίπαλός
 του Ἀγαρινὸς τὸν ἐπροσκαλοῦσε νὰ πλησιάσῃ διὰ νὰ
 δώσῃ τὰ κρέατά του εἰς τὰ πετερνὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ εἰς
 τὰ κτήνη τῆς γῆς· ὁ Ἕλλην, ὡς τὸ παιδάριον ὁ Δαβὶδ,
 δὲν ἐτρόμαξεν εἰς τὴν καταπληκτικὴν αὐτὴν τοῦ ἀντιπά-
 λου του θέαν, οὔτ' ἐδαιλίασεν εἰς τοὺς ἐξολοθρευτικούς
 του λόγους· πιστὸς εἰς τὸν θεόν του, ἤκουσεν εἰς τὰ βάθη
 τῆς καρδίας του τὴν φωνὴν ὅπου ἤκουσε καὶ ὁ Δαβὶδ
 λέγουσαν, πορεύου, καὶ ὁ Κύριος ἔσται μετὰ

σου· ἦλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ πλήρης πίστεως καὶ δυνά-
 μεως, « σὺ ἔρχεσαι, εἶπεν εἰς τὸν ἀντίπαλόν του,
 » ὑπερῆφανε ἀλλόφυλε, ἐναντίον μου μὲ ῥομφαίαν, μὲ
 » δόρυ καὶ μὲ ἀσπίδα, καὶ ἐγὼ τρέχω ἐναντίον σου
 » ἐν ὀνόματι κυρίου Σαβαώθ· μάθε ὅτι εἰς τὴν φοῦκτάν
 » μου θὰ σὲ παραδώσει σήμερον ὁ Κύριος, ἐγὼ θὰ σὲ
 » σκοτώσω, ἐγὼ θὰ σοῦ κόψω τὴν κεφαλὴν, θὰ θώσω
 » τὰ ἀπομεινάριά σου καὶ τὰ ἀπομεινάρια τοῦ στρατο-
 » πέδου σου τὴν σήμερον εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
 » καὶ εἰς τὰ θηρία τῆς γῆς· ὅλη ἡ γῆ θὰ γνωρίσει εἰς
 » τοῦτόν μας τὸν ἄνιστον ἀγῶνα τοῦ ἑσταυρωμένου μου
 » τὴν δύναμιν, καὶ ὅλος ὁ κόσμος θὰ μάθει, ὅτι χω-
 » ρὶς ῥομφαίαν καὶ χωρὶς δόρυ μὲ ἔσωσεν ὁ ἑσταυρω-
 » μένος μου Κύριος, ἐπειδὴ ὁ πόλεμός μου εἶναι πόλε-
 » mos Κυρίου. »

Τόσον μεγάλας ἐλπίδας συνέλαβεν ὁ Ἕλλην, καὶ τό-
 ση ἦτον ἡ πρὸς τὸ ὕψιστον πεποιθήσις του! αἱ ἐλπίδες
 του ὅσον μεγάλαί καὶ ἂν ἦσαν, δὲν ἐψεύσθησαν διόλου ὡς
 στερεωμέναι εἰς τὴν πέτραν τῆς πίστεώς του.

Ἀπαρνήθεις τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐσῆκωσεν εἰς τοὺς ὤμους
 τοῦ τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου, καὶ, εἰς ἑκκλησίαν ὅλων τῶν

ἔθνων καὶ μνημόσυνον ὅλων τῶν αἰώνων, τὸν ἔστησε
 μετὰ τὰ ἀδύνατά του χέρια εἰς τὰς κορυφὰς τῶν Μιναρέ-
 ὦν τοὺς ὁποίους ἀσεβὲς χερί ἐστήλωσεν εἰς τῆς Χριστοῦ
 ἐκκλησίας τὰ ἐρείπια· ὑπερεδόξασε τὸ ὄνομά του κατὰ
 τὰς μάχας τοῦ Βαλτετζιοῦ, τῆς Τριπολιτζᾶς, τῶν Δερ-
 βенаκιῶν, τοῦ Ναυπλίου, τοῦ Μακρυνόρους, τῶν
 Βασιλικῶν, τῆς Ἀμπλαννης, τοῦ Καρπενησίου. Ἡ καρ-
 τεροφυχία του ἀποθέωσε τὸ Μεσολόγγι, τὴν ἐποχὴν τοῦ
 ὁποίου ὁ ΙΘ αἰὼν, τὸν ὁποῖον τίποτε δὲν ἔμπορεῖ νὰ
 ἐξιππάσῃ, ἐχάραξεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἡμιθέων τοῦ
 παλαιοῦ κόσμου· εἶδεν ὁ κόσμος εἰς τὸ ἑπταετὲς τοῦτο
 διάστημα ὃ, τι δὲν ἀνέγνωσεν ἄλλοτε εἰς τὴν ἱστορίαν·
 εἶδε καταπληκτικὰ καὶ πολυάριθμα ξύλινα φρούρια τοῦ
 δεσποτισμοῦ ὑπερήφανα νὰ καταπατοῦν καὶ τοὺς ἀγρίους
 ἀνέμους καὶ τὴν πολυκύμαντον θάλασσαν, καὶ φορτω-
 μένα βαρείας ἀλύσους χαλκευμένας διὰ τὸν ἀπειθῆ
 λαιμὸν τοῦ Ἑλλήνος, νὰ ἐκπλέουν πολλάκις τὸν Ἑλλήσ-
 ποντον, καὶ νὰ φαίνεται ὅτι συμπλέει μετὰ αὐτὰ καὶ ἡ
 νίκη παρακολουθουμένη ἀπὸ τὸν ὀλεθρον, καὶ ἔξαφνα
 ὀλέγα ἀσήμαντα σκαφίδια σταυροφόρα νὰ παρρησιάζων-
 ται ὡς κώνωπες πρὸς λέοντας, καὶ ἄλλα νὰ τὰ τρέπουν

εἰς φυγὴν κατησχυμένα, καὶ ἄλλα γινόμενα φλόγες νὰ τὰ πνίγουν εἰς τὰ ρεύματα τῆς μικρᾶς φλογός των, καὶ αἱ βρονταὶ, καὶ αἱ ἀστραπαὶ, καὶ οἱ καπνοὶ, καὶ τὰ θαλασσοσκορπισμένα πτώματα καὶ ἀπομεινάρια τῶν φλογιζομένων αὐτῶν τρομακτικῶν φρουρίων, διεσπαρμένα εἰς τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας, νὰ λέγουν ὡς πολύφθογγοι σάλπιγγες τὸν ἄφευκτον καὶ ταχὺν συντριμμὸν τοῦ σαθρωμένου τῶν Ὀσμανλίδων πολιτικοῦ κολοσσοῦ.

Εἶδε τότε ὁ ἐξευγενισμένος ἄνθρωπος τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς ὅτι παράγεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἓνας νέος κόσμος· ἤκουσεν ὁ Θεοσεδῆς Χριστιανὸς τῶν δύο ἡμισφαιρίων εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του ὅτι ὁ ἐν Τριάδι Θεὸς δοξολογεῖται μεγάλη φωνὴ εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὰς ἀγορὰς τοῦ Ναυπλίου, ὅτι κώδωνες ἱεροὶ κρεμῶνται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν Μιναρέδων, ὅτι τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὑψόνεται περίδλεπτον εἰς τὰ τείχη τοῦ Παλαμηδίου· μανθάνουν οἱ φιλόθρωποι ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῆς Ἑλλάδος λύεται ἀπὸ τὰ ἀπάνθρωπα δεσμά του, καὶ εὐνὴς βήματα, ἄμβωνες, θεάτρα, καθέδραι, ὅλα χαιρετοῦν τὴν νέαν δημιουργίαν· ὅλα ἐορτάζουν τὴν ἀνύψωσιν τοῦ σημείου ὁποῦ ἔνωσε τὴν

γῆν μὲ τὸν οὐρανὸν· ὅλα χαιρετοῦν τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἀνθρωπότητα· βιβλιοθῆκαι δλόκληροι γράφονται ὑπὲρ τοῦ Ἑλλήνος· αἱ ἐφημερίδες ὅλου τοῦ κόσμου γίνονται ἐφημερίδες τῆς Ἑλλάδος· ἡ κοινὴ δοξασία ἐξοπλίζει τὸν Ἕλληνα μὲ τὴν ἀκαταμάχητόν της πανοπλίαν, καὶ κατασυντρίβει ὅσα βέλη ἐπιχειρίζεται νὰ ῥίψῃ ἐναντίον του ὁ χριστιανόσχημος Ἰσλαμισμός· ἐφρύαξεν ὁ ἀντίπαλος τοῦ Ἑλλήνος βλέπων τὸν φιλελληνισμόν ἀφόδως νὰ προκύπτῃ ἀπὸ τὰ παλάτια τῶν μεγιστάνων τῆς Εὐρώπης, καὶ ὅλος λαμπρότητα ἡγεμονικῆς εὐνοίας ἐνδυμένος, νὰ ἐμβαίνει φαιδρὸς καὶ πλήρης ἐλπίδων καὶ εἰς αὐτὴν τοῦ γεωργοῦ τὴν καλύβαν· ἐφρύαξεν ὅταν ἔμαθεν ὅτι παντοῦ συνιστῶνται ἐταιρεῖαι ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων συγκροτούμεναι ἀπὸ μέλη μεταξὺ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν κάθε ἔθνους· ὅτι αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἑλβετίας, Ἀγγλίας, Γερμανίας, Γαλλίας, ὀλλάνδας, Ἀμερικῆς, πάσης ἐπισκοπῆς Χριστιανῶν, θέονται μεγαλοφώνως ὑπὲρ ἐνισχύσεως, κράτους, νίκης τῶν ὑπὲρ πίστεως ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων· ὅτι γυναῖκες τῆς πρώτης τάξεως περιφέρονται εἰς πόλεις καὶ χωρία ὑπὲρ Ἑλλήνων· ὅτι ὁ πτωχὸς ἐργάτης ἐπιστρέφω τὸ ἐσπέρας ἀπὸ τὸ ἔργον του,

μοιράζει τὸ ἡμερομίσθιον του μεταξὺ τῶν πεινῶντων τέκνων του καὶ τοῦ μαχομένου Ἑλληνοσ* ὅτι, τέλος πάντων, (πρᾶγμα ὅσον δυσπίστευτον, τόσο ἀληθές,) καὶ τὰ τέκνα τῶν σταυρωτῶν τοῦ Κυρίου μας, καὶ αὐτὰ λαμβάνουν οἶκτον εἰς τὰ θειὰ τῶν πιστευόντων εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον, καὶ ἐξοπλίζουν καὶ αὐτὰ τὸ χέρι των κατὰ τοῦ τυράννου των. . .

Τοιοιυτοτρόπως ἔτρεχεν ἡ φιλανθρωπία καὶ ὁ φιλελληνισμὸς ἀπὸ καρδίαν εἰς καρδίαν καὶ ἐνίσχυαν τὸν ἀγωνιζόμενον Ἕλληνα.

Ἀλλ' ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦτον ἡ καρτερία τοῦ Ἑλληνοσ, ὅσον διάπυρος καὶ ἂν ἦτον ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ φιλέλληνοσ, ἡ Ἑλλὰς τρέχουσα τὸν αἵματοσταγῇ τοῦτον καὶ ἐξολοθρευτικὸν ἀγῶνα, εἶχεν ἄφευκτον χρείαν, εἰς κατόρθωσιν τῶν μεγάλων σκοπῶν της, ἰσχυροτέρας ὑπερασπίσεωσ* εἶχε χρείαν τῆς ἐπισκέψεωσ ἐκείνων εἰς τὰ χέρια τῶν ὁποίων ὁ Κύριος τῶν κυρίων ἔθεσε τὰς τύχας τοῦ κόσμου, καὶ χρείαν μάλιστα ταχεῖαν διὰ τὰς συμπεσούσας περιστάσεις. Ἐξ αἰτίας τοῦ καταστρεπτικοῦ τούτου καὶ παμφάγου πολέμου συνωμοιώθησαν μετὸς ἀγροῦσ αἱ πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς πολεμούσης

Ἑλλάδος, καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς ὅσον πολυενδόξου, τόσον καὶ πολυδακρύτου Ρούμελης, ἡ ὁποία περιμένει σήμερον καὶ αὐτὴ ἀπὸ τοὺς δικαίους κριτὰς τὴν ἄνεσιν τῶν δαινῶν τῆς καὶ τὴν ἀμοιβὴν τῶν τρομακτικῶν θυσιῶν τῆς· χέρσος καὶ ἄκανθα ὅλη ἡ γῆ τῆς· χωραὶ καὶ χωρία τῆς, τὰ σκοτεινὰ ἄντρα, αἱ σχισμαὶ τῶν πετρῶν, αἱ τρωγλαὶ τῆς γῆς, καὶ οἱ φάραγκες τῶν ὀρέων· ἀπορία παντοῦ στενὴ, καὶ σκότος, καὶ θλίψις. Εἰς τοιαύτην ἐρημώσεως θέαν δὲν ἤμπορεῖ ὅποιος ἔχει ἀνθρώπινα σπλάγχνα παρὰ τὰ θρηνήσῃ ὡς ὁ Ἱερεμίας λέγων.

« Τίς δώσει κεφαλὴν μου ὕδωρ καὶ ὀφθαλμοῖς
 » μου πηγὴν δακρύων, καὶ κλαύσωμαι τὸν
 » λαὸν τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτός! »

Ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀγῶνος τὰ βλέμματα τῶν ὑψηλῶν Δυνάμεων ἐπροσηλώθησαν ὅλως δι' ἑλίου εἰς τὸ μέγα τοῦτο δράμα, καὶ ἀτενῶς ἐθεωροῦσαν τὰς σκηνὰς, ὅσαι μετὰ χιλιάδας χρόνων ἐπαρρῆσιάζοντο εἰς τῆς κλασικῆς γῆς τὸ παράδοξον τοῦτο θέατρον· ἐδίσταζαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ ἀγῶνος· παρόμοια μὲ τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα συμβάντα εἶχαν συγχρόνως ὑπ' ὄψιν· ἂν καὶ ἄλλης αὐτὰ φύσεως καὶ πολλὰ

διαφορετικοῦ χαρακτήρος, ὅμως συμπτώσεις καιρῶν καὶ περιστάσεων συγχέονται τὰς φύσεις καὶ τοὺς χαρακτήρας τῶν ἐπαναστάσεων, παρεμόρφοναν καὶ τοὺς σκοποὺς, παρεξηγοῦσαν καὶ τὰ αἷτια. Ὁ Ἕλλην ὅλος πληγὰς, ὅλος θάκρυα, καὶ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐσταυρωμένου εἰς τὸ στόμα καὶ τὴν αἵμοσταγῇ ρομφαίαν εἰς τὴν δεξιάν, συνωθεύετο ἀπὸ ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον εἰς τὰς ὑψηλὰς αὐλὰς, καὶ ἐπακουμβισμένος εἰς τὸν στιβαρὸν βραχίονα τοῦ μεγάλου Ἀνδρὸς (*) ὁ ὁποῖος ἐσύντριψε τὰ ἱερὰ δεσμὰ ὅπου ἀλυσόθεναν τὸν ἠθικὸν καὶ πολιτικὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐκάλεισε πρὸ ὀλίγου εἰς τὸ εἶναι ἓνα νέον κόσμον, ὁ ὁποῖος καθήμενος ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς ἐφαίνεται ὅτι ἔλεγεν εἰς τοὺς λαοὺς τοὺς κοπιῶντας καὶ πεφοτισμένους « ἐγὼ ἀνα- » π α ὺ σ ω ὑ μ ᾶ ς » εἰς αὐτὸν λέγω τὸν στιβαρὸν βραχίονα ἐπακουμβισμένος ὁ Ἕλλην ἔτρεχεν εἰς τὰ ταμεῖα τῆς ἡγεμονικῆς συμπαθείας, καὶ ἐλεεινολογούμενος ἔλεγεν· « ἀνοίξατέ μου τὴν θύραν τῆς δικαιοσύνης

(*) Ὑπουργοῦντος τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Κάννιγκ, ἀνεγνωρίσθη ἡ αὐτονομία τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς καὶ ὑπεγράφη καὶ ἡ ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας Συνθήκη.

» καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας· εἶμαι καὶ ἐγὼ ἄνθρωπος·
 » εἶμαι καὶ ἐγὼ Χριστιανὸς· ἐκεῖνοι ὅπου ἐγέννησαν
 » ἐμὲ, ἐγέννησαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν· ἡ γλῶσσά μου
 » ἐκήρυξε τὸ βιβλίον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς χάρι-
 » τος. Μὴ σᾶς παροργίσῃ ἐναντίον μου ἡ αἰμοσταγῆς
 » ῥομφαία τὴν ὁποίαν βλέπετε ὅτι κρατῶ εἰς τὴν δε-
 » ξιάν μου. Τί νὰ κάμω; ἐπλήσθη κακῶν ἡ ψυ-
 » χή μου, καὶ ἡ ζωή μου τῷ ἄδῃ ἤγγισε· ἔδρα-
 » ξα εἰς τὸ χέρι μου τὸ ἐξολοθρευτικὸν τοῦτο σπαθί,
 » ἐπειδὴ προσελογίσθην μετὰ τῶν καταβαι-
 » νόντων εἰς λάκκον, ἐπειδὴ ἐγεννήθην ἀδοή-
 » θητος, ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος, ἐπειδὴ ἐκα-
 » κώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα... »
 Κατενύγοντο εἰς τούτους τοὺς ἐλεεινοὺς τοῦ Ἑλλήνος λό-
 γους αἱ εὐσυμπάθητοι καρδίαι τῶν ἡγεμόνων, ἀλλὰ
 ἀνάγκη ἦτον νὰ σταθῇ ἀκόμη ὁ δυστυχὴς Ἕλλην ἐκτὸς
 τοῦ ναοῦ τῆς ἡγεμονικῆς συμπαθείας. Θεωρούμενος κατὰ
 τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνός του ὡς βέβηλος εἶχεν χρεῖαν πρῶ-
 τον καθαγισμῶν· ἀλλ' ἐν ᾧ καθαγνίζετο ἀναγεννώμενος
 εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ αἵματός του καὶ τῶν δακρύων του, καὶ
 δίδων τὰς πλέον ψηλαφητὰς ἀποδείξεις τῆς ἀγνότητος

καὶ ἀγιότητος τοῦ ἀγῶνός του, αἱ κραταιαὶ Δυνάμεις ἐβουλεύοντο τὴν σωτηρίαν του· φιλελευθροπία καὶ φιλοχριστιανισμός, καθήκοντα τῶν ὑπ' αὐτὰς λαῶν καὶ συμφέροντα πολιτικῆς ὑψηλοτέρας ἀπὸ τὴν τετριμμένην, προώδευσαν εἰς τὰς βουλὰς τῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων· Ἡ πίστις καὶ ἡ πατρὶς, ἀχώριστοι ὡς ἀδελφαί, καὶ ἐνδυμέναι τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας, ἀπεσπάρσθησαν διὰ παντός, κατὰ τὴν 24 Ἰουνίου (6 Ἰουλίου), διὰ τῶν κραταιῶν Βασιλέων, ὡς τέκνα τοῦ φωτός, ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ σκότους. Ἀλλὰ δὲν ἔφθανε τοῦτο, χρεῖα ἦτον ὡς ἀχώρισται ἀδελφαί καὶ νὰ παραπεμφθοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ πομπῆς καὶ δυνάμεως διὰ νὰ μένουν διὰ παντός ἄτρωτοι ἀπὸ τὰ βέλη τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆς βαρβαρότητος· χρεῖα ἦτον τὸ βιβλίον τοῦ νόμου γραμμένον ἀπὸ τοὺς ἰδίους Ἕλληνας, καὶ καθιερωμένον ἀπὸ τὴν Συνθήκην, νὰ ἀσφαλίσθῃ ὑπὸ τὴν κραταιὰν τῶν Δυνάμεων αἰγίδα, διὰ νὰ διαμείνῃ ἀνεπηρέαστον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς ὑπερτάτης ἀρχῆς τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος.

Δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ τιμήσῃ ὅσον πρέπει τὴν ἀξίαν αὐτῆς τῆς ἡγεμονικῆς πράξεως, τῆς ὁποίας παράδειγμα δὲν εὐρίσκεται οὔτε εἰς τὴν παλαιὰν οὔτε εἰς τὴν νέαν

ιστορίαν, ἂν δὲν μετρήσῃ καλὰ καλὰ ὅσας δυσκολίας
 ἐπαρρήσιάζε. Δεσμὸς μεταξὺ τινῶν τῶν μεγάλων Δυνά-
 μεων καθιέρωσεν εἰς τὴν ἐν Βιέννῃ Συνθήκην τὸ ἀμετά-
 τρεπτον τῶν καθεστώτων τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, καὶ ἐδῶ
 ἐπρόκειτο λόγος καθιερώσεως πολιτικῆς ἀνατροπῆς·
 ἐπίσημον ἔγγραφον τῶν ἰδίων Δυνάμεων κατέκρινεν εἰς
 Βερώνην τὸν ἀγῶνά μας, καὶ ἐδῶ βιάπτεται κάλαμος ἀπὸ
 τὴν σημαντικωτέραν τῶν ἰδίων αὐτῶν Δυνάμεων εἰς
 ἔνοπλον ὑπεράσπισιν τοῦ ἀγῶνός μας· συμφέροντα τῶν
 Αὐλῶν ἀντικείμενα πρὸς ἄλληλα τείνουν εἰς ἓνα καὶ τὸν
 αὐτὸν σκοπὸν εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν· Κράτος, τοῦ
 ὁποίου τὰ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος δίκαια ἐσεβάσθησαν πρὸ
 αἰώνων οἱ βασιλεῖς, βιάζεται ἀπὸ τοὺς ἰδίους βα-
 σιλεῖς νὰ τὰ ἀπαρνηθῇ· φρούρια νὰ παραιτήσῃ πάντῃ
 ἐναντίον τῶν θρησκευτικῶν τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους
 ἀρχῶν· γῆν κατεχομένην ἀπὸ τὰ στρατόπεδά του νὰ
 παραχωρήσῃ· ὁ στόλος του εἰς Ἑλληνικὸν τόπον νὰ μὴ
 προσβάλῃ· τὰ πλήθη τοῦ ἔθνους ἤλθαν νὰ ἐπιστρέψουν· ἡ
 Ἑλλὰς νὰ μείνῃ Ἑλλὰς. Αὐτὰ ὅποιος θελήσει κα-
 λὰ καλὰ νὰ μετρήσῃ, ἐκεῖνος μόνον ἐμπορεῖ καὶ ὅσον
 πρέπει νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀξίαν αὐτῆς τῆς ὑψηλῆς πρά-
 ξεως.

Πόσῃν δόξαν, πόσον κλέος περιχύνει εἰς τὴν ἡγεμονικὴν αὐτὴν πράξιν τὸ μέγα συμβὰν τοῦ Νεοκάστρου! μὲ πόσῃν εὐγνωμοσύνην αἰχμαλωτίζει τὰς καρδίας ὅλων τῶν Ἑλλήνων ὁ ζῆλος τῶν ἀτρομήτως ἀγωνισθέντων Εὐρωπαίων! (*)

Ἀπερρίψεν ὁ Δυνάστης τοῦ Βυζαντίου τὰς προτάσεις τῶν εἰρηνοποιῶν Δυνάμεων, κατεφρόνησε τοὺς φοβερισμούς των, καὶ ἐπηρμένος εἰς τὸ πολυάριθμον τῶν ναυτικῶν τοῦ Δυνάμεων καὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ τοῦ Σατράπου, θέλει νὰ σχίσῃ τὴν εἰρηνοποιὰν τῆς 24 Ἰουνίου (6 Ἰουλίου) Συνθήκην· οὔτε βάνει ποσῶς εἰς τὸν νοῦν του ὅτι ὀλίγα πλοῖα μιᾶς τῶν εἰς τὴν Συνθήκην Δυνάμεων ἐξίασαν εἰς τὰς ἡμέρας του τὴν δίοδον τῶν Δαρδανελίων, καὶ παρῤῥησιασθέντα ἔμπροσθεν τοῦ παλατίου τοῦ ἔκαυσαν τὸν ἐκεῖ παρευρεθέντα στόλον του, καὶ ἐκλόνησαν τὸν θρόνον του· οὔτε ἐνθυμεῖται παντελῶς ὅτι ὅλος ὁ ὀγκώδης του

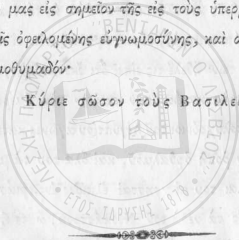
(*) Εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἐν ᾧ ἐκφωνεῖτο ὁ λόγος, δὲν μᾶς ἦσαν ἀκριδῶς γνωστὰ τὰ περιστατικὰ τῆς μάχης. Ἐφημίζετο ὅτι ὅλα τὰ ἐχθρικά πλοῖα ἐκάησαν καὶ ἐβυθίσθησαν.

στόλος κατεστράφη ἄλλοτε εἰς τὸν Τζεσμὲν ἀπὸ Δύναμιν
 ἐπίσης συμμετόχον καὶ αὐτὴν τῆς αὐτῆς Συνθήκης.
 Ἄφρων καὶ μανιώδης θέλει νὰ στήσῃ τὴν θέλῃσίν του
 ὑπεράνω τῆς θελήσεως τῶν Δυνάμεων, μεταχειριζόμενος
 ὄργανον τὸν ἀφρονέστερόν του καὶ μανικώτερον υἱὸν
 τοῦ Σατράπου τῆς Αἰγύπτου· ἀλλὰ ἡ δικαία ὀργὴ τῶν
 ἀητιτήτων Εὐρωπαϊκῶν στόλων ἄστραιψε καὶ ἐδρόντισε
 κατὰ τῆς ἀπειθοῦς κεφαλῆς καὶ τῶν δύο· ὡς τήκεται κη-
 ρὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς, οὕτως ἀφανίσθησαν οἱ πολυά-
 ριθμοι στόλοι των· ἤθελέ τις εἰπεῖ ὅτι ἔπεσαν φλόγες οὐ-
 ρανόθεν καὶ τοὺς κατέκαυσαν ἐκείνην τὴν ἡμέραν οἱ
 μεγάλοι καὶ πολυχρόνιοι τοῦ Αἰγυπτίου ἀγῶνες κατεστρά-
 φησαν ὅλοι ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὅλα τοῦ τὰ μεγάλα
 σχέδια καὶ ὅλαι τοῦ αἰ χρησταὶ ἐλπίδες ἐνταφιάσθησαν
 διὰ παντὸς εἰς τὰ νερά τοῦ Νεοκάστρου, ὥστε ἡ ναυ-
 μαχία αὕτη δύναται νὰ εἰπῇ δεσποτικῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸν
 Σουλτάνον, ὅ,τι ἡ ναυμαχία ἄλλοτε τοῦ Εὐρυμέ-
 δοντος εἶπεν εἰς τοὺς προγόνους τοῦ ἰδίου τούτου Σουλ-
 τάνου· « Μὴ μακροῖς πλοίοις ἐπὶ τ' ἄνδρον πλεῖν
 » Φασήλιδος » Πολεμικά σου καράβια νὰ μὴν

εἰς πλεῖσους πλέον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Θάλασσαν.

Αὐτὴν τὴν ὑπερένδοξον ναυμαχίαν τιμᾶσαι κατ' ἀξίαν καὶ ἡ Βουλὴ καὶ ὁ Κυβέρνησις μᾶς ἐσυγκάλεσαν σήμερον νὰ τὴν πανηγυρίσωμεν μὲ ὕμνους καὶ δοξολογίας· ἀποδίδοντες ὅλοι χάριτας εἰς τὸν ὕψιστον ὅτι ἐπισκέφθη τὸν λαόν του, ὃς ἐνώσωμεν ὅλοι τὰς ἱκετηρίους φωνάς μας εἰς σημεῖον τῆς εἰς τοὺς ὑπερμάχους μας Βασιλεῖς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης, καὶ ὃς ψάλλωμεν ὅλοι ὁμοθυμαδόν·

Κύριε σῶσον τοὺς Βασιλεῖς.

ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς ἐν Πόρῳ τὴν 20 Μαΐου 1828, ἡμέραν καθ' ἣν ἐτελεῖτο ἡ ἐπικήδειος μνήμη τοῦ μακαρίτου Φραγκίσκου Χάστιγκος.

Θῦμα ἐλευθερίας, Θῦμα φιланθρωπισμοῦ, Θῦμα ἀληθοῦς δόξης παρῶρησιάζει σήμερον ἐνώπιον τῶν ὑψηλῶν Ἀρχῶν τῆς πατρίδος, ἐνώπιον τῶν ἐπισήμων φιλλεληνῶν, ἐνώπιον τοῦ πολυαρίθμου τῶν πολιτῶν πλήθους ἡ ἐπικήδειος αὐτῇ καὶ κατανυκτικῇ τελετῇ τῆς θυσίας ταύτης ἡ σημερινὴ μνήμη καλεῖ τὴν Ἑλλάδα εἰς κλαυθμούς καὶ τὴν ἐνδύει τὰ πένθιμα. Ὁ Ἀρχων, ὁ Πολίτης, ὁ Φιλλέλην, ὅλοι προσφέρουν ἀμιλλώμενοι καρδιοστάλακτα δάκρυα εἰς τὴν πάνδημον αὐτὴν ὥραν, ὡς ἐπάξιον στέφανον εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ φιλανθρωπισμοῦ, ὑπὲρ ἀληθοῦς δόξης πρὸ ἐνὸς ἥδη χρόνου σφαγιασθέντα. Ὁ ἴδιος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος τιμῶν ὑπὲρ πάντα ἄλλον τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας του ἐσυγκάλεσε τὸ ἔθνος εἰς ἐπιτάφιον θρῆνον, καὶ μὲ τὰ πασιφανέστερα σημεῖα τῆς λύπης

λέγει σήμερον ὁ ἴδιος εἰς τὸν κόσμον ὅλον καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν ὅ,τι αἰσθάνεται καὶ ὅ,τι χρεωστῇ ἡ Ἑλλάς εἰς τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἐκουσίως θυσιασθέντα. Καὶ ποῖα τὰ αἷτια τῆς θυσίας αὐτῆς; ποῖα ἡ μαγικὴ δύναμις ἡ ὁποία λύουσα τὸν θνητὸν ἀπὸ τὰς ἐξ αἵματος καὶ συμβιώσεως σχέσεις τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τοὺς θελκτικοὺς κόλπους τῆς ἡδονῆς, καὶ ἀποξενόνοῦσα αὐτὸν ἀπὸ εἰς ὅ,τι τὸν προσ- ἤλωσεν ἡ ἐπίγειος ὕπαρξις του, τὸν ἀναιθάζει ὅπου ὁ θνητὸς παύει πλέον τοῦ νὰ φαίνεται θνητὸς, καὶ ὅπου ἡ παλαιωθεῖσα φύσις του ὅλη διὰ μιᾶς ἀνακαινίζεται; Αἰ, ἀκροαταί! ἡ δύναμις αὕτη δὲν εἶναι, ὄχι, ἀπὸ τὴν γῆν· γεννήτορα ἔχει τὸν οὐρανόν· φῶς, ἀλήθεια καὶ ἀθανασία περιχύνονται γύρω της· ἡ δύναμις αὕτη εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν, ὅταν ὁ Δημιουργὸς τοῦ παντὸς ἐμ- ψύχωσε τὸ χῶμα, τὴν ἐμφύσησεν εἰς τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν του, ἐμφυτεύσας εἰς τὴν καρδίαν του τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον του, καὶ μάλιστα τὸν πάσχοντα πλη- σίον του. Τὸ θεῖον τοῦτο αἶσθημα τὸ ὁποῖον ἐνδύει τὴν θνητὴν φύσιν ἀθανασίαν καὶ τὴν φέρει εἰς τὴν ἀληθῆ δόξαν, ἂν καὶ κοινὸν εἰς ὅλους, δὲν βασιλεύει παρὰ εἰς ἐκείνας τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς ὅσας ἐνάρετος καὶ ἐλευθέριος

ἀγωγή, ὑπὸ τὴν αἰγίδα ἀνθρωποπρεπῶν νόμων, εὐτύ-
 χησε νὰ ἀποκαταστήσῃ ἀξίας τῆς πλαστουργικῆς χειρὸς
 ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔλαβαν τὸ εἶναι. Τοιαύτης φύσεως εἶναι
 ἡ παροῦσα θυσία, τοιοῦτος εἶναι ὁ προκείμενος εἰς
 κλαυθμὸν νεκρός. Αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ αἰσθήματος τῆς πρὸς
 τὸν πλησίον ἀγάπης πανηγυριστῆς, αὐτοῦ τοῦ ἐθνικοῦ
 κλαυθοῦ συμμέτοχος ἔρχομαι καὶ ἐγὼ νὰ γενῶ σήμε-
 ρον μὲ μικρὰς ἀναμνήσεις τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγώνων
 καὶ ἐπιθυμιῶν τοῦ Χάστιγκος.

Ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ ἄθου ἔκραξε πρὸ ὀκτῶ χρόνων
 ἡ ἀθλία Ἑλλὰς πρὸς τὸν Κύριον καὶ εἶπε· « Λυπήσου
 » με, Κύριε· ἐκολλήθη τὸ δέμμα μου εἰς τὰ κόκκαλά
 » μου ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ στεναγμοῦ μου· κρημνίσματα
 » κατοικῶ ὡς τὸν φιλέρημον πελεκᾶνα καὶ τὸν νυκ-
 » τικόρακα· τὰ δάκρυα ἔχω πιπτόν καὶ τὸν κονιορκτὸν
 » τροφήν· γενοῦ, Κύριε, βοηθὸς εἰς τὰς θλίψεις μου καὶ
 » καταφυγὴ μου· κύτταξε, Κύριε, ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ ἁγίου
 » σκηνώματός σου, καὶ ἄκουσε τοὺς στεναγμοὺς, ὅπου
 » ἀναβαίνουν ἀπὸ τὰ δεσμά μου· ἄρπασέ με ἀπὸ τὸ
 » σκότος τοῦ θάνατου. » Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὸ φῶς τοῦ
 χριστιανισμοῦ περιχύνεται εἰς τὰ σπάργανα τῆς Ἑλλη-

νικῆς ἐλευθερίας. Νέον μαρτυρολόγιον ἀνοίγεται διὰ τοὺς ἀγαπῶντας τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ Εὐρωπαϊκαὶ λόγχοι ἔρχονται νὰ συντριφθοῦν ἐναντίον τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς βαρβαρότητος. Ἡ ἐλεεινὴ κραυγὴ τῆς πιστῆς πρὸς τὸν Κύριον Ἑλλάδος διεπέρασεν ὡς ῥομφαία δίστομος καὶ τὴν εὐγενῆ καρδίαν τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ὁποίου θρηνοῦμεν σήμερον τὴν στέρησιν. Ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα· οὔτε πατρίς του ἦτον ἡ Ἑλλάς, οὔτε συγγενεῖς ἢ φίλους κινδυνεύοντας ἦλθε νὰ διασώσῃ ἀπὸ τὴν σφαγὴν ἢ τὴν αἰχμαλωσίαν, οὔτε κτήματα νὰ διαφυλάξῃ ἀπὸ τὴν διαρπαγὴν ἢ τὴν θήμευσιν, οὔτε πολιτικά δικαιώματα νὰ ἀνακτήσῃ, οὔτε πλοῦτον νὰ κερδίσῃ, οὔτε τιμὰς νὰ ἀπολαύσῃ, οὔτε τὸν σοφὸν ἢ τὸν ἔμπειρον νὰ ἐπαγγελθῇ. Πλοῦτος καὶ τιμαὶ τὸν ἐπερικύκλωναν εἰς τὴν πατρίδα του. Ἀλλ' ὁ λαμπρὸς καὶ πλούσιός του οἶκος στενὴ καλύβη τὸν ἐφάνη, ὅταν ἡ ἐλευθερία λαβοῦσα εἰς χεῖρας τὸν σταυρὸν καὶ τὴν ῥομφαίαν τὸν ἐκάλεσεν ὡς ἐκλεκτὸν ὁπαδὸν τῆς εἰς τὴν πάλην. Καὶ πότε ἦλθεν; ὅταν ἡ Ἑλλάς ἦτον ἀκόμη ἄμορφος ὅλως διόλου καὶ ἀκατέργαστος.

Τί τὸν ἔφερε λοιπὸν εἰς τὴν κινδυνώδη τοῦτον ἀγῶνα

κατ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τοῦ; τὸ εἶπα προσιμιάζων· ἡ πρὸς
τὸν πάσχοντα πλησίον τοῦ ἀγάπῃ· ποῖον σκοπὸν
ἐλθὼν ἔτρεφε; τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ
κινδυνεύοντος καὶ ταλαιπώρου πλησίον τοῦ. Ἀπὸ τοιαῦτα
αἷτια ὀρμώμενος, καὶ εἰς τοιοῦτους σκοποὺς ἀφορῶν,
ἐξώσθη κατ' ἀρχὰς ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης τὸ σπαθί,
καὶ ἔτρεξεν εἰς τοὺς κατὰ ξηρὰν τῆς Πελοποννήσου πο-
λέμους· ἐνδυμένος τὴν ἀκαταμάχητον τῆς καρτεροψυχίας
πανοπλίαν διέβη μετολίγον εἰς Κρήτην ὅπου ἀντεπά-
λευσε μὲ τὰ θεινὰ τῆς κακουχίας καὶ παντὸς εἶδους
στερήσεως, καὶ ὅλος ἀφοσιωμένος εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐκιν-
δύνευσεν ἔκτοτε ἀκόμῃ νὰ γενῇ θῦμα τοῦ ζήλου τοῦ.
Ἡ πείρα τὸν ἐδίδαξε μετ' ὀλίγον τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐδύ-
νατο νὰ ἀποκαταστήσῃ τοὺς ἀγῶνάς τοῦ ὠφελιμωτέρους
εἰς τὸν πάσχοντα πλησίον τοῦ· ἐπρότεινεν εἰς τὴν Κυ-
βέρνησιν τὴν χρῆσιν τῶν ἀτμοπλοίων καὶ ἐπρόσφερε τὸν
ἑαυτὸν τοῦ ἑτοιμον εἰς τὴν κατὰ τὴν Ἀγγλίαν κατασκευήν
των. Κατέβη ἐκεῖθε μὲ τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ
ὁποῖον ἔμελλε νὰ τὸν ἰδῇ καὶ εἰς τῆς νίκης καὶ εἰς τοῦ
θανάτου τὰς ἀγκάλας. Διέπρεπε τὸ ναυτικόν μας διὰ
τὴν ἀπὸ ὅλους ὁμολογουμένην εἰς τὰ τῆς θαλασσοπλοίας

σπανίαν ικανότητά του καὶ τὴν πελεμικὴν του εὐτολ-
 μίαν ἢ ὅποια ἐκίνησεν εἰς θάμβος τὸν κόσμον ὅλον.
 Ἀλλ' ἡ πειθαρχία καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ τάξις ἔλειπαν. Συνέ-
 λαβε τὴν εὐτυχὴν ιδέαν νὰ ἐπιχειρήσῃ πρῶτος αὐτὸς, διὰ
 τῆς εἰσαγωγῆς τούτων, νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ ἀναβῇ
 τὸ φιλόκαλον καὶ γενναῖον τοῦτο ναυτικὸν εἰς τὸν ὑψηλὸν
 βαθμὸν τὸν ὁποῖον ἡ θεία Πρόνοια μὲ φανερά σημεῖα
 δείχνει ὅτι τῷ ἀποταμιεύει· καὶ ἰδοὺ τὰ μεγάλα αὐτὰ
 καλὰ ἡ καρτερικὴ ικανότης τοῦ Χάστιγγος τὰ εἰσάγει
 εἰς τὸ ναυτικὸν καὶ σταθερῶς καὶ ἀταράχως. Φθάνει
 τινὰς νὰ συλλογισθῇ πόσον θανὴ εἶναι ἡ τοιαύτη εἰσα-
 γωγὴ εἰς ἔθνος ἀλλεστρόπως γεννημένον καὶ ἡλικιωμένον,
 πόση ἀξιότης καὶ καρτερία ἀπαιτεῖται εἰς σύστασιν ναυ-
 τικῆς ἀρχῆς καὶ τάξεως ἐν καιρῷ γενικῆς ἀναρχίας καὶ
 ἀταξίας, διὰ νὰ κατανοήσῃ τοὺς καμάτους τοῦ εἰσαγω-
 γέως καὶ διδασκάλου· ἀλλ' ὅ,τι τιμᾷ περισσότερον τὸν
 ἄνδρα καὶ τὸ ναυτικὸν ἐνταυτῷ τῆς Ἑλλάδος εἶναι, ὅ,τι
 οἱ βαρεῖς κανόνες τῆς τακτοποιήσεως, ἀντὶ νὰ ἀποξε-
 νώσουν, εἰλκυσαν ὅλως διόλου τὴν καρδίαν τοῦ ναυτικοῦ
 καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν τάξιν· ἀντὶ νὰ ματαιωθοῦν
 μετὰ τὸν θάνατόν του, εὐτυχοῦν ἀκόμη περισσότερον.

Ἐδῶθεν ἀρχίζει τὸ στάδιον τῶν ἀγώνων του τοὺς
 ὁποίους παρέλαβεν ἡ ἱστορία τῆς ἀναγεννήσεώς μας.
 Αὐτὴ θέλει διηγηθῇ τὰς πρὸς τὴν Σάμον καὶ ἄλλου ἐκ-
 στρατείας του· αὐτὴ θέλει παραπέμψει εἰς τοὺς μετα-
 γενεστέρους τὰ κατὰ τὸν Φαληρέα καὶ κατὰ τὸν Βῶλον
 κατορθώματά του· αὐτὴ θέλει εἰπεῖ χαίρουσα καὶ ἀγαλ-
 λομένη, ὅτι τὴν 17 (29) Σεπτεμβρίου ἐπανηγύρισεν
 ὁ αἰμίνηστος εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον τὰ προεόρτια
 τῆς 8 (20) Ὀκτωβρίου τοῦ σωτηριώδους ἐκείνου διὰ
 τὴν Ἑλλάδα ἔτους, ἀφανίσας τὸν εἰς Σάλωνα ἐχθρικὸν
 στολίσκον· ἀλλ' ἡ ἀνάστασις τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ
 ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδος, τὸν ἐφαίνοντο ἀποταμιευμένοι εἰς
 τὸ μέλλον τοῦ Μεσολογγίου, λέγω τῆς Πόλεως ἐκείνης
 εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος ἔδειξεν ὅλην τὴν ἰσχὺν τῆς
 φύσεώς του. Εἰς τῆς Πόλεως αὐτῆς τὴν ἀνέγερσιν προ-
 σηλώσας ὅλην του τὴν διάνοιαν, ἐδιψοῦσε συμμέτοχος
 νὰ γενῇ τῶν μεγαλείων καὶ τῆς φήμης τῶν ἀνδρῶν
 ἐκείνων, οἱ ὅποιοι, πρὸς τὸ τέλος τῆς πολυωδύνου ἐκείνης
 πολιορκίας, ἐξ αἰτίας τῶν θεινῶν καὶ τῆς σκληραγω-
 γίας, ὁμοιάζαν τὸ φρικτὸν σκελετὸν τοῦ Θανάτου, τοῦ
 ὁποίου τὸ θρέπανον νικᾷ τὸ πᾶν, ἂν καὶ ἀπὸ χειρας

ἀσάρκους καὶ καταξηραμένους βασταζόμενον. Μόλις
 ἀνοίχθη πάλιν τὸ θεάτρον ἐκεῖνο τῶν ἐνδοξοτέρων καὶ
 αἵματωδεστέρων ἀγώνων τῆς πατρίδος, καὶ ἔτρεξεν ἐκεῖ
 ὡς διψῶσα ἔλαφος, καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς ὁποίους
 χαρίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον. μόνῃ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ χρι-
 στιανισμοῦ, τῆς Θείας ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀληθοῦς δόξης,
 βλέπει μακρόθεν τὴν πολυώδυνον αὐτὴν Πόλιν μεθύουσαν
 ἀκόμῃ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν
 μαρτύρων τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ Θεὰ τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας,
 τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος πρό τινων μηνῶν ἀνέστησεν ἐπὶ τοῦ
 Βασιλαδίου, ἀνάπτει ἔτι μᾶλλον τὸν ζῆλόν του. Ἀλλὰ τί
 ἦτον ἡ Σημαία αὕτῃ στημένη κατέναντι ἐνὸς ὁλοκλήρου
 λαοῦ διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν πατρίδα σφαγιασθέντος;
 ὁμοίαζε τὸ πικρὸν θυμιάμα τὸ ὁποῖον καίουν ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς τῶν τάφων ἡ χριστιανικὴ εὐλάβεια καὶ ἡ φιλο-
 στοργία! Ἐκεῖθεν ἀτενίσας πρὸς τὴν ἱερὰν πόλιν παρα-
 τηρεῖ, ὡς ὁ Ἄγγελος τῆς Ἀποκαλύψεως, ὑποκάτωθεν τοῦ
 κρημνισθέντος καὶ μιανθέντος Ἁγίου Θυσιαστήριου τὰς
 ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ
 Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον. Δὲν
 ἤχοῦν πλέον, ἀλλοίμονον! δὲν ἤχοῦν εἰς τὰς ἀκοάς

του οἱ ὕμνοι τῆς ἐλευθερίας! ἄφωνος εἶναι ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων! ἀφανὲς τὸ ἄλλοτε περίδλεπτον σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου! ὁ τάφος, ὁ τάφος κατέπτε καὶ τοὺς ὕμνους, καὶ τὴν κλαγγὴν καὶ τὸν σταυρόν! τὸ σημεῖον τῆς ἀσεβείας φαίνεται μόνον ὑψωμένον ἐπάνωθεν τοῦ Θυσιαστηρίου τοῦ Ἁγίου καὶ μεγάλου Θεοῦ! μόνοι οἱ ὑποκάτωθεν τοῦ Θυσιαστηρίου τούτου ἐσφαγμένοι ἅγιοι καὶ δίκαιοι βαρέως στεναῖζοντες καὶ ἀγανακτοῦντες, διότι κατάκεινται ἀναξίως ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ Σημεῖου τῆς Ἀσεβείας, ἀκούονται κράζοντες μεγάλη τῇ φωνῇ καὶ λέγοντες· Ἔως πότε ὁ Δεσπότης, ὁ Ἅγιος, ὁ ἀληθινὸς οὐ κρίνεις, οὐκ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν;

Τοιαύτας βέβαια ἐντυπώσεις ἦτον ἐπόμενον νὰ λάβῃ ἡ εὐγενὴς του ψυχὴ, ὅταν, διερχόμενος διὰ τῆς λίμνης, ἀπεφάσισεν, ἐνισχυόμενος ἀπὸ τοὺς γενναίους συναγωνιστάς του, νὰ προσβάλῃ δι' ἐφόδου τὸ Ἀνατολικόν. Ἀμίλλαν καὶ ἐνθουσιασμόν ἀκαταμάχητον ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν ὅλων τῶν πολεμιστῶν κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν ἐκείνην ἡ εὐτολμία του. Πρῶτος εἰς τὸν βαθμόν, πρῶτος ἐπαρρήσιασθῇ καὶ εἰς τὸν κίνδυνον· εἰς ἀσκε-

πὲς πλοιάριον ἀνέβη, καὶ ἀπροφύλακτος ἐντὸς βολῆς
 τουφεκίου ἐπλησίασεν. Οἰκοδομαὶ ἀνετράπησαν ἐνώπιόν
 του, ὀχυρώματα κατεστράφησαν, φόβος καὶ τρόμος
 κατέλαβε τὸν ἐχθρόν. Ἐμψυχωμένοι οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὸν
 ἀπτόητον ἀρχηγόν των, ἔδειξαν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν
 ὅτι τὸ ἔδαφος τοῦ Μεσολογγίου δὲν σκεπάζει ὅλους τοὺς
 ἀνδρείους τῆς Ἑλλάδος· ἀλλ' εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ εὐτυχοῦς
 τούτου καὶ τολμηροῦ ἐπιχειρήματος, ἐγγὺς τόσων λαμ-
 πρῶν ἐλπίδων, βολὴ βαρεῖα ὑστερεῖ τοὺς ἀθλητὰς καὶ ἀπὸ
 τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀρχηγοῦ, καὶ ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῶν
 μεγάλων ἀγώνων των· ἀποθνήσκει ὁ γενναῖος! καὶ δὲν
 λυπεῖται ὅτι ἀποθνήσκει, λυπεῖται μόνον ὅτι ἐνῶ ἐκπνέει,
 αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου πεν-
 θοῦσι παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἐρχομένους ἐν τῇ
 ἑορτῇ, ὅτι οἱ ἱερεῖς αὐτῆς ἀναστενάζουσιν,
 ὅτι αἱ παρθένοι αὐτῆς ἄγονται, καὶ αὕτη
 πικραينوμένη. Μὲ τοιαύτην βαρυθυμίαν σφαγιάζεται
 καὶ αὐτὸς ὑποκάτωθεν τοῦ ἰδίου Θυσιαστηρίου ὅπου ἐ-
 σφάγησαν οἱ Ἅγιοι καὶ δίκαιοι· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθε βαρυ-
 θυμῶν κραυγάζει φωνὴ μεγάλη καὶ λέγει. Ἔως πότε
 οἱ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ βασιλεύοντες οὐ

κρίνετε, οὐκ ἐκδικεῖτε τὸ αἷμα ἡμῶν; ἕως πό-
 τε ἀπροστάτευτος νὰ μένη ἡ Πόλις τὴν ὁποίαν μαχομένην
 διὰ τὴν θόξαν τοῦ Ἐσταυρωμένου, ἀπετέκνωσαν ἡ μά-
 χαιρα καὶ ἡ αἰχμαλωσία; ἕως πότε τὰ δάκρυα νὰ
 καταβαίνουν εἰς τὰς σιαγόνas τῆς; ἕως πότε τὰ ἀπομει-
 νάρια τῆς ταπείνωσιν καὶ ἀσχημοσύνην ἐνδυμένα,
 ἄστεγα καὶ ἄπορα, νὰ μὴ παρηγοῶνται καὶ κλαίοντα
 ἐπὶ τῶν τάφων τῶν φιλετάτων των; ἕως πότε ἡ ἀσέβεια
 νὰ κάθεται ἀλαζωνευομένη ἐπάνω τοῦ ἁγιάσματός τῆς,
 καὶ νὰ ὑβρίζῃ ἐνώπιον τῶν χριστωνύμων Βασιλέων τὰ
 ἅγιά τῆς; ἕως πότε..... Ἀλλὰ χάρου, ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ
 σκιὰ, χάρου· ἡ ἐξ ὕψους βοήθεια εὐλόγησε τοὺς εὐγενεῖς
 ἀγῶνας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ διὰ τῶν
 καρτεροφύχων Στερεοελλαδιτῶν τέκνων τῆς, συνετῶς
 ὀδηγουμένων, ταπεινώσασα τὴν Ἀσέβειαν ὑψουμένην
 εἰς τὰ φρούρια τῆς Βονίτσης, τοῦ Ἀντιρρίου καὶ τῆς
 Ναυπάκτου τὰ ὁποῖα ἐδυνήθη ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις
 μόνον σήμερον νὰ ἐναριθμήσῃ εἰς τὰ τρόπαιά τῆς, ἔχου-
 σι τὰ ἐλέη τῆς καὶ εἰς τὴν Πόλιν τῆς ἐθνικῆς μας θόξης·
 φωνὴ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως ἀναγγέλλεται εἰς ὅλην τὴν
 Ἑλλάδα καὶ εἰς ὅλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον. Αἱ παρθέναι

τῆς πόλεως αὐτῆς οἱ νεανίσκοι τῆς ἰδοῦ ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν Αἰγυπτιακὴν αἰχμαλωσίαν διὰ τῆς φιλοχρίστου μεγαλοδωρίας τοῦ λαμπροῦ κληρονόμου τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν τοῦ Θεοσεβεστάτου ἐκείνου Λοδοβίκου, ὁ ὁποῖος, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβασανίσθη εἰς τὰ δεσμὰ τῆς ἰδίας ἀπίστου Αἰγύπτου. Οἱ σύμμαχοι Βασιλεῖς δὲν κωφεύουν, ὅχι, εἰς τὰς φωνὰς τὰς ἐξέρχόμενας ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ Θυσιαστηρίου τοῦ Ἁγίου καὶ μεγάλου Θεοῦ· ἡξεύρουν ὅτι αἱ φωναὶ αὐταὶ εἶναι φωναὶ ἐκείνων τούτων ὁποίους ὅταν οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ εἶδαν ἀναβαίνοντας εἰς τοὺς οὐρανοὺς, εἶπαν· Οὗτοι εἰσὶν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ θλίψεως μεγάλης. Ἐπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Ἀρνίου. Βλέπουν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν λαλεῖ ἐν παραβολαῖς εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὁ Θεὸς ἐργάζεται εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν θνητὸν ὁ ὁποῖος θυνάμενος νὰ συνεργασθῇ δὲν συνεργάζεται. Χάρου πάλιν, λέγω, ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ, χάρου· ἀνεγέρθη ἡ δόξα τῆς πολυπαθοῦς αὐτῆς Πόλεως, ἀνακουφίσθησαν αἱ συμφοραὶ τῆς, ἀνακαινίσθησαν οἱ ἐπινίκαιοι ὕμνοι τῆς. Ἦλθεν ἡ ὥρα καθ' ἣν τὸ σπέρμα τῶν δούλων τοῦ Κυρίου τὴν ἐ-

κληρονόμησε, καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατασκήνωσαν εἰς αὐτήν. Ἦλθεν ἡ ὥρα καθ' ἣν οἱ Λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος φοροῦντες τὰς χρυσοῦφάντους στολὰς των, χειραγωγούμενοι ἀπὸ τὸν εὐσεβῆ Κυβερνήτην, καὶ παρακολουθούμενοι ἀπὸ τὰ φιλόχριστα τέκνα τῆς πατρίδος ἔρχονται πάλιν ἐντὸς τῶν κατεδαφισμένων ναῶν της, ὅπου οἱ Ἅγιοι καὶ δίκαιοι, ὀλίγας στιγμὰς πρὶν τῆς σφαγῆς των, ἔβαλλαν μόνοι τὰ ἐπιτάφιά των. Οἱ ἴδιοι αὐτοὶ Λειτουργοὶ τῆς Τρισηλίου Θεότητος ἀνεγείροντες τὸ πεσὸν Θυσιαστήριον, καὶ θέτοντες αὐτὸ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Χριστιανικωτάτης τριπλῆς Συμμαχίας, ὑμνοῦν σήμερον καὶ εὐλογοῦν μεγαλοφώνως, συνευλογούντων καὶ συνυμνούντων ἄνωθεν τῶν Ἀγγέλων, τοὺς ἀνακαλέσαντας αὐτοὺς εἰς τοὺς πατρῷους ναοὺς, καὶ γράφοντες τὸ ὄνομά σου εἰς τὸ λαμπρὸν τῆς πόλεως ἐκείνης μαρτυρολόγιον, θέλουν τὸ μνημονεῦει εἰς τὴν μεγάλην Εἵσοδον τῶν Ἀγίων κατὰ τὴν ὁποίαν ὑψόνοντες ἐνώπιον τοῦ εὐγνωμονοῦντος πληρώματος τῶν πιστῶν τὸ ἱερὸν ποτήριον, τὸ δοχεῖον τοῦ ἁγίου σώματος καὶ τοῦ ἁγίου αἵματος, θὰ θέονται λέγοντες μεγαλοφώνως·

« Φραγκίσκου Χάστιγγος τοῦ δι' ἀγάπην τοῦ πολλὰ
 » παθόντος πλησίον σφαγιασθέντος, μνησθεὶς Κύριος ὁ
 » Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

ΛΟΓΟΣ

Εἰς τὴν ἐλευθέρωσιν τοῦ Μεσολογγίου συμβᾶσαν τὴν 2 Μαΐου 1829,
ἐκφωνηθεὶς εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς Αἰγίνης τὴν 8 τοῦ ἰδίου μηνός.

« Ἀσύντακτον καὶ ἀπρομελέτητον μὲ ἀνέβασεν εἰς τὸ
ἱερὸν τοῦτο βῆμα τὸ σημερινὸν ἄκουσμα, ἄκουσμα τὸ
ὑπὲρ πᾶν ἄκουσμα· ἀλλὰ μόλις ἀνέβηκα εἰς τὸ βῆμα
τοῦτο, αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸν μου κατεχόμενον ἀπὸ τὸ
πνεῦμα τοῦ Κυρίου, καὶ φαίνεται μου ὅτι ἀνέβηκα εἰς
τὸ ὑψηλὸν Ὅρος τὸ ἀναφερόμενον ἀπὸ τὸν προφήτην
Ἠσαΐαν διὰ νὰ διασκορπίσω ἐκεῖθε τὴν ἀγαθὴν ἀγγελί-
αν εἰς τὴν νέαν Σιών, καὶ νὰ εἶπω μεγαλοφώνως εἰς
ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, « Ἀνέστη ἡ Ἑλληνικὴ
νέα Σιών, ἀνέστη ἡ ἁγία Σιών, ἀνέστη. »
Θρίαμβος θρίαμβον διαδέχεται, καὶ χαρὰ χαρὰν προ-
καταγγέλλει· ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀκτώχρονοι ἀγῶνες τῆς Στε-
ρεᾶς Ἑλλάδος νὰ χαθοῦν μετ' ἥχου· ἐγγὺς τὸ σκότος
τῆς δουλείας νὰ καλύψῃ τὴν γῆν ἐκείνην· ἀλλ' ὁ δίκαιος
Κριτὴς ὁ παιδεύων καὶ πάλιν ἰώμενος ἔστειλεν οὐρανό-

θεν εἰς τοὺς κατέχοντας τὴν χριστιανικὴν αὐτὴν γῆν ἄλλοπίστους τὴν σκελετόμορφον πείναν, καὶ ὁ παρακολουθῶν αὐτὴν ἄγγελος τοῦ Ὀλέθρου ἄνοιξε τὰς πύλας τριῶν φρουρίων, τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης· καὶ ποίων φρουρίων; ἐκείνων τὰ ὅποια ἐπερίπαιξαν τὴν Ἑλληνικὴν ἀνδρίαν εἰς ὅλον τὸ διάστημα τοῦ αἵματοσταγοῦς ἀγῶνος. Τὸ ἔργον τοῦτο δὲν εἶναι ἔργον ἀνθρωπίνης δυνάμεως, εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ, εἶναι δῶρον τῆς παντοδυνάμου χειρὸς του, καὶ ὅ,τι ἡ Παντοδύναμος χεὶρ δωρεῖται, ποία θνητὴ δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ; καὶ ὅταν φανερόνεται λαμπρότερον τοῦ ἡλίου ἡ φελησις τοῦ Κυρίου, ποῖος τολμᾷ νὰ ἀντείπῃ; τῆς Παντοδυνάμου αὐτῆς χειρὸς δῶρον εἶναι καὶ ἡ ἀνέγερσις τῆς Πόλεως τὴν ὁποίαν ἀνέβηκα νὰ εὐαγγελισθῶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν· ναι, τῆς Παντοδυνάμου χειρὸς δῶρον εἶναι ἡ ἀνέγερσις τῆς· τριάντα χιλιάδες ἐχθροὶ ἐφθάρησαν εἰς δούλωσίν της· οὔτε ῥανὶς αἵματος δὲν ἐχύθη εἰς τὴν ἀνάστασίν της!

« ὦ Πόλις τοῦ Μεσολογγίου! Πόλις, βασίλισσα τῶν ἄλλων Πόλεων τῆς Ἑλλάδος! Πόλις, διὰ τὴν ὁποίαν πολλὰ καὶ μεγάλα ἐλαλήθη, καὶ τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος ἐζυμώθη μὲ τὸ αἷμα τόσων ἀνδρείων, τόσων ἀκάκων

νηπίων καὶ παρθένων, τόσων ἀδυνάτων γερόντων καὶ
 γυναικῶν, μὲ τὸ αἷμα τῶν ἰδίων μου Ἀδελφῶν! ὦ Πό-
 λις τοῦ Μεσολογγίου! τριῶν χρόνων ζοφερά νύφη ἔπεςαν
 κατεπάνω σου· ἐφάνης ὅτι κατέβης εἰς τὸν ἄδην διὰ νῆ-
 μὴν ἀναβῆς ἐκεῖθε πλέον· ἀλλ' ἡ χεὶρ τοῦ Κυρίου σὲ
 ἀνύψωσε· φῶς σήμερον σὲ περικυκλόνει ὅλην· οὐράνιος
 δόξα ἀνατέλλει ἐπάνω σου· στέφανος κάθεται εἰς τὴν
 κεφαλὴν σου. Σκιρτᾷ καὶ ἀγάλλεται ἡ Ἑλλάς, καὶ πλήρης
 τῶν ἀναστασίμων ὕμνων σου ψάλλει τὴν ἀλλοίωσιν
 ταύτην ὡς ἀλλοίωσιν τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου· ἀλλὰ δὲν
 σκιρτᾷ, ἀλλὰ δὲν ἀγάλλεται ἡ Ἑλλάς μόνη· συσκιρτᾷ καὶ
 συναγάλλεται ὅλη ἡ Εὐρώπη, ὅλη ἡ Ἀμερική. Τὸ Μεσο-
 λόγγι δὲν ἀνήκει πλέον εἰς σᾶς, Ἕλληνες, μόνον· τὸ υἱοθέ-
 τησεν ὅλος ὁ παλαιὸς καὶ νέος κόσμος· ἐθρήνησε Θρη-
 νον μέγαν, ὅταν ἔμαθε τὴν πτωσίαν του· ἀνεκλάλητος
 θέλει εἶναι ἡ χαρὰ του, ὅταν μάθῃ τὴν ἀνάστασιν του.
 Ναί, οἱ βασιλεῖς ἀπὸ τοὺς Θρόνους των θὰ τὸ χαιρετή-
 σουν· οἱ πτωχοὶ ἀπὸ τὰς καλύβας των θὰ ἀλαλάξουν·
 πᾶσα τάξις ἀνθρώπων θὰ χειροκροτήσῃ· οἱ ἄμβωνες,
 τὰ βήματα, αἱ καθέδραι, τὰ θέατρα, αἱ ἀγοραί, ὅλα
 ὅσα ἐθρήνουν καὶ Θρηνοῦν ἀκόμη τοὺς ἐπιταφίους Θρή-

νους του θὰ ἐορτάσουν ἐορτὴν μεγάλην· λαμπρὸν φῶς θὰ περιχυθῇ καὶ εἰς τὴν Συνθήκην τῆς 24 Ἰουνίου (6 Ἰουλίου), τὴν ὁποίαν ἡ ἰδία Πόλις καιομένη ἐκυοφόρησεν· ἀκτινοβόλος σταυρὸς θὰ λάμπει καὶ εἰς τὸ μέτωπον τῶν ἀγγελοψύχων ἐκείνων φιλελληνίδων αἱ ὁποῖαι, ὅταν ἔμαθαν ὅτι ἐκινδύνευεν ἡ Πόλις αὐτὴ, ἔτρεχαν τοὺς δρόμους καὶ τοὺς οἴκους τῶν Παρισίων καὶ λοιπῶν Πόλεων τῆς φιλανθρωποτάτης Γαλλίας, καὶ κρεμῶσαι εἰς τὸ μέτωπον μαῦρον σταυρὸν ἔκραζαν· ἔλεος ἔλεος· εἰς ἓνα λόγον ἡ δευτέρα Μαΐου θέλει εἶναι ἡμέρα παντοτινῆς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου πανηγύρεως.

» Συνοδεύσατέ με τώρα, λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, Σεβαστὲ Κυβερνήτα, πρῶται ἀρχαὶ τῆς Πατρίδος, παμπληθέστατόν μου ἀκροατήριον, συνοδεύσατέ με ἐρχόμενον καὶ προσπίπτοντα μὲ εὐλάβειαν καὶ ταπείνωσιν εἰς τοὺς πόδας τῆς Θείας Μεγαλειότητος, καὶ συνευχῆθῃτε μαζί μου τὴν εὐχὴν, τὴν ὁποίαν ἀναπέμπει ὅλη ἡ ψυχὴ μου, ὅλη ἡ καρδιά μου, ὅλη ἡ διάνοιά μου.

« Θεὲ τοῦ ἐλέους! εἶδες ὅτι ἡ κληρονομία μας μετετέθη εἰς ἀλλοφύλους· εἶδες ὅτι ὁ λαϊμός μας κατεκάμφθη ἀπὸ σιδηρᾶς καὶ πολυχρονίους ἀλύσους· εἶδες

ὅτι ξίφος ἐρημώσεως ἔπεσε κατεπάνω μας · εἶδες
 ὅτι ἡμέραι πένθους καὶ ὀνειδισμοῦ ἔγεινεν ἡ ζωὴ μας ·
 ἤκουτας τοὺς στεναγμοὺς τοὺς ἀναβαίνοντας ἀπὸ τὰ
 δεσμὰ μας · ἐκινήθης εἰς ἔλεος, καὶ ὡς Θεὸς τῶν Δυνά-
 μεων ἔστειλας θάρσος εἰς τὴν ταπεινωμένην καρδίαν
 μας καὶ ἐξώπλισας τὸ ἀδύνατόν μας χέρι μὲ τὸ ξίφος
 τῆς δυνάμεώς σου · ἔδειξας τὸν ὀλιγοστόν εἰς χιλιάδας
 καὶ τὸν ἐλάχιστον εἰς ἔθνος μέγα· ἔρριψας ἐναντίον τῶν
 ἐχθρῶν μας τὰς φλόγας τῆς ὀργῆς σου καὶ ἔστησας
 ἔμπροσθέν μας τὴν κραταιὰν αἰγίδα τῶν πιστῶν σου
 τριῶν Βασιλέων · ἀπέστειλας λύτρωσιν εἰς τὸν κατὰ τὴν
 Πελοπόννησον λαόν σου τὸν πιστόν σου θεράποντα Κά-
 ρολον τὸν καὶ πράγματι καὶ ὀνόματι χριστιανικώτατον
 τοῦ ὁποίου αἱ πολυένδοξοι καὶ φιλελληνικώταται δυνά-
 μεις, μόλις φανεῖσαι, ἐλευθέρωσαν τὴν Πελοπόννησον
 ἀπὸ τὴν Αἰγυπτιακὴν μοχθηρίαν. Διὰ νὰ μεθέξῃ καὶ ὁ
 ἀνέστιος λαὸς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἀπὸ τὰς αὐτὰς χάρι-
 τὰς σου, εὐδόκησας νὰ ὑψωσῇ ἐσχάτως μόνη ἡ Ἑλληνικὴ
 Κυβέρνησις, διὰ τῶν ὅπλων τῆς ἰδίας Στερεᾶς Ἑλλάδος,
 τὴν Θεοῦδόξαστόν μας Σημαίαν εἰς τὰ τεῖχη τῆς Βονίτσης,
 τοῦ Ἀντιρρίου καὶ τῆς Ναυπάκτου, καὶ δι' αὐτῆς μόνης

τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν αὐτῶν Στερεοελλαδικῶν ὅπλων, νὰ παύσῃς σήμερον, διὰ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Μεσολογγίου, τὸ τρίχρονον πένθος τοῦ λαοῦ σου, νὰ τὸν ἐνδύσῃς ἱμάτιον σωτηρίου καὶ χαιτῶνα εὐφροσύνης. Σὺ Κύριε κατὰστησε καὶ εἰς τὰ τείχη τῶν φρουρίων τούτων καὶ τῆς Πόλεως φύλακας ἀοράτους ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκτα· φρούρησε τὴν νέαν σου Ἑλληνικὴν Πολιτείαν· σκέπασον τοὺς Προστάτας Βασιλεῖς καὶ τὸν Κυβερνήτην αὐτῆς ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερύγων σου· εἰρήνην χάρισε εἰς τὸν λαόν σου· ὁὗς εἰς αὐτὸν ἀτάραχον καὶ ἀμείωτον κληρονομίαν τὴν γῆν τῶν πατέρων του· καὶ καθ' ἣν ὥραν ὁροθετεῖται τὸ νέον Κράτος τὸ ὁποῖον ἡ δεξιὰ σου ὕψωσε βάλῃ. Σὺ εἰς τὰ θεμέλια αὐτοῦ λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαίον, ἔντιμον, διὰ νὰ λέγουν οἱ βλέποντές τον.

« Αὐτὸς ὁ λίθος εἶναι λίθος, τὸν ὁποῖον ἔβαλεν ὁ Κύριος τῶν Δυνάμεων, ὁ Βασιλεὺς τῆς Δόξης ».

ΠΙΝΑΞ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ τοῦ Κυρίου Ράλλη πρὸς τὸν Κύριον	
Τρικούπην.	σελ. 5
ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ τοῦ Κυρίου Τρικούπη πρὸς τὸν	
Κύριον Ράλλον.	7
ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ	9
ΛΟΓΟΣ ἐπικήδειος εἰς τὸν Λόρδον Μπάϊρωνα. .	11
— προτρεπτικός.	23
— ἐκφωνηθεὶς μετὰ τὴν Θραῦσιν τοῦ Βυ- ζαντικοῦ στόλου μεταξὺ τοῦ Καφυρέως καὶ τῆς Ἄνδρου	33
— ἐκφωνηθεὶς μετὰ τὴν εἰς Ἀράχοβαν νί- κην	43
— ἐπικήδειος εἰς τὸν Γεώργιον Καραϊσκά- κην	49
— ἐκφωνηθεὶς μετὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ Τουρκοαγυπτιακοῦ στόλου εἰς τὸ Νεό- καστρον ὑπὸ τοῖν Συμμαχικῶν Δυνά- μεων	61

ΛΟΓΟΣ ἐπικήδειος εἰς τὸν Φραγκῖσκον Χάστιγκα. 79

— ἐκφωνηθεῖς μετὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τοῦ
Μεσολογγίου συμβᾶσαν τὴν 2 μαΐου
1829 93

